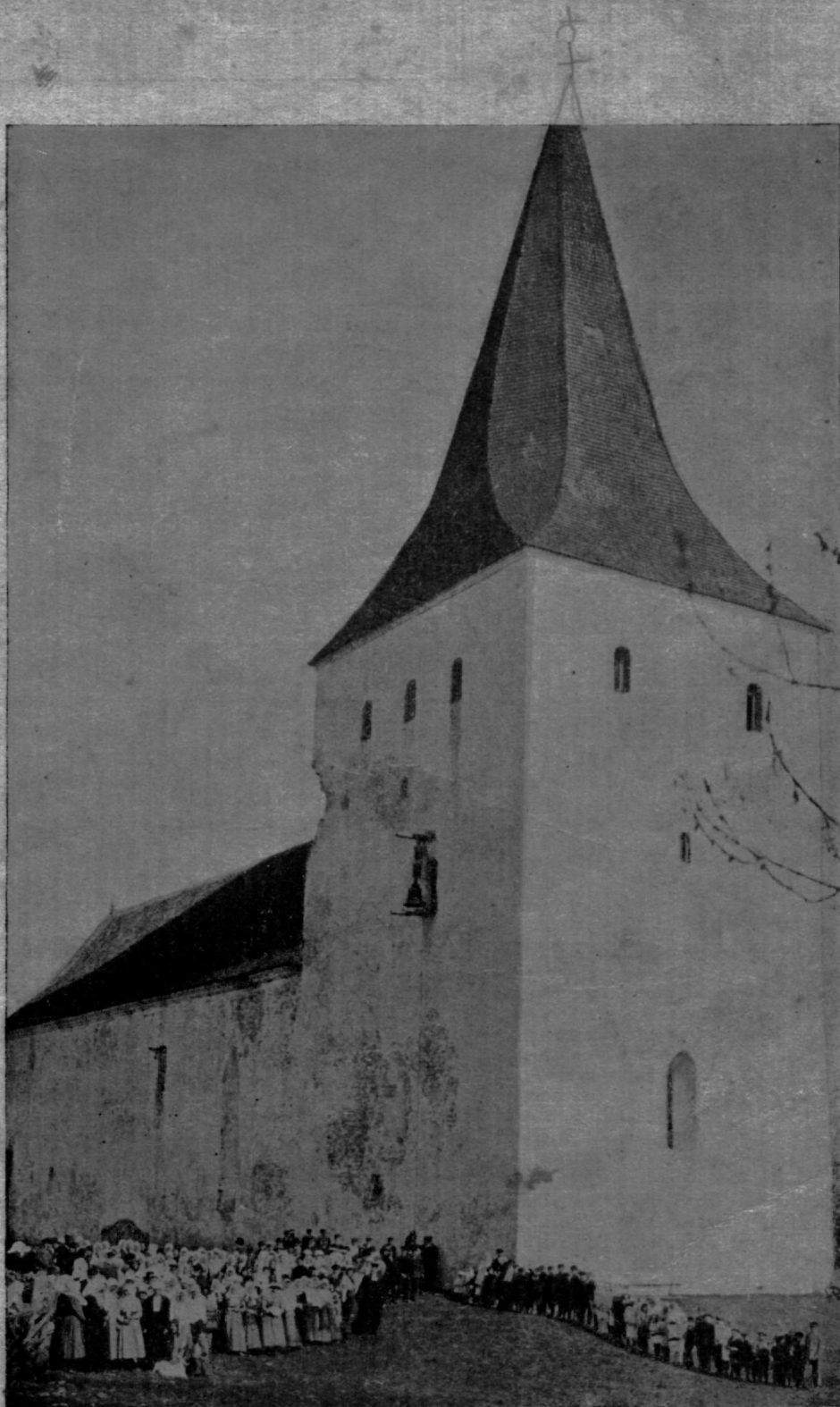

ODAMEES

Nr. 4 (18) APRILL 1924

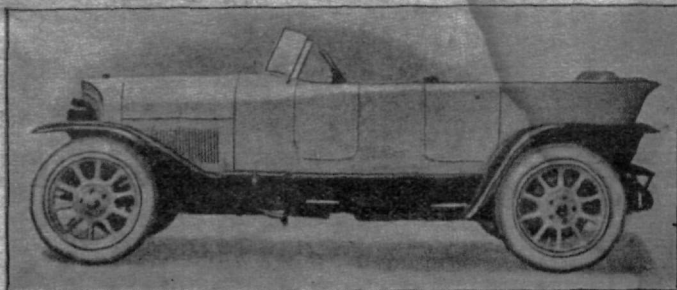
III AASTAKÄIK

Kella ülestõmbamine Põide kiriku torni Saaremaal, kevadel 1922

„FIAT“ luksus-autod

15/20 ja 20/30 H. P.

Kõik, mis moodne tehnika auto konstruktsiooni ja välise ilu alal pakkuda suudab, on kehastatud nendes paremates itaalia modellides. Lähemad teated ja hinnakirjad saadab

Ainuesitaja Eestis

HANS WINNAL, TALLINNAS

S.-Tatari tän. 1

Kõnetr. 3-42 ja 3-72

LOOMING

EESTI KIRJANIKKUDE LIIDU AJAKIRI

TEINE AASTAKÄIK

LOOMINGU eesmärgiks on Eesti kirjanduslikku elu igakülgset peegeldada, avaldades nii ilu-kirjanduslikke töid kui artikleid, ülevaateid ja arvustusi. Selle kõrval on „Loomingu“ ülesandeks Eesti publikumi väljamaa kirjandusliku eluga järjekindlalt tutvustada, tuues nii oma- kui väljamaa kaastööliste poolt vastavaid artikleid ja informatsiooni. Ühtlasi kuulub „Loomingu“ eeskavasse ka kõigi teiste kunsti- ja kultuurilaste valgustamine sellekohaste kaastööliste poolt.

LOOMINGU kaastöölistest olgu nimetat järgmised kirjanikud, kunstnikud ja teadlased: Joh. Aavik, Juhan Aavik, H. Adamson, A. Adson, A. Alle, N. Andresen, R. P. Cowl (Inglise), V. Damberg (Läti), E. Enäjärvi (Soome), A. Gailit, J. Galsworthy (Inglise), J. Genss, O. Grautoff (Saksa), J. Faragó (Ungari), A. Frankovsky, M. Haavio (Soome), K. A. Hindrey, R. af Hällström (Soome), A. Jürgenstein, U. Kailas (Soome), A. Kallas, R. Kangro-Pool, F. Kirša (Leedu), A. Kitzberg, A. Kivikas, H. Kruus, J. Kärner, E. Laaman, J. Lattik, B. Linde, J. Lintrop, G. E. Luiga, O. Luts, M. Metsanurk, V. Mettus, J. Mändmets, L. Neuman, M. Pukits, H. Raudsepp, E. Raudsepp, R. Reimann, V. Ridala, R. Roht, P. Rozit (Läti), K. Rumor, J. Semper, R. Soar, J. Sudrabkain (Läti), G. Suits, R. Suta (Läti), K. E. Sööt, A. Švabe (Läti), A. Tammann, A. H. Tammsaare, A. Tassa, A. Tiittanen (Soome), F. Tuglas, J. Tumas (Leedu), M. Under, A. Vabbe, J. Vahtra, P. Vallak, S. Vardi, H. Visnapuu, E. Visnapuu, E. Wilde, M. Zeller (Saksa) j. t.

LOOMINGU väljaandjaks on Eesti Kirjanikkude Liit; ajakirja juhhib toimkond, millesse kuuluvad: A. Alle, E. Hubel, G. Suits, F. Tuglas ja M. Under; vastutavaks ja tegevaks toimetajaks on F. Tuglas.

LOOMINGUST ilmub käesoleval aastal kümme numbrit. Tellimishind aastas 900 ja pooles aastas 450 mk.; üksik nr. 100 mk. Toimetuse ja talituse adr: Tartu, Noor-Eesti Kirjastus, Ajakiri „Looming“.

LOOMINGU esimest aastakäiku on veel saadaval. Aastakäigu hind 720 mk., üksik nr. 100 mk.

Graafilise-kunsti asutus (ja kirjastus) **H. Laakmann, Tartus**

asut. 1837. a.,

mis kõige moodsamate masinate ja aparaatidega uuema aja saavutuste alal varustatud on, jaguneb järgmistesse

spetsiaal-osakondadesse:

Raamatutrükikoda
Kivitrükikoda
Tsinkograafia
Kõitekoda
Lineerimisosakond

valmistab kõiki trükitöid, nagu raamatuid, vähemaid brošüüre, ilustatud kuulutusi liht- ja värvitrukis.

valmistab etikette, plakaate, kunstiliselt valmistatud maitserikkaid ümbrikuid igasuguse sissepakkimise alal.

valmistab võistlemata häduses kõiksuguseid klisheesid nii liht- kui ka kõige peenemaid autotüüpisid ühe- kui ka mitmearvi trüki jaoks.

valmistab hulgaviisi kooli-, raamatukogu-, kontori-, pangaja ilukõiteid, aadressi mappesi jne.

valmistab kõiki lineerimistöid lihtsates koolikaustikutes või kõige peenemaitselisemates tabelites.

Et iga osakonda nüüd esimese klassi välismaa spetsialistid juhatavad, pakub firma tõesti laitmatuid ja kunstimaitselisi töid parajate hindadega.

Pildileht „Odamees“

on oma mitmekesise, huvitava ja väärtusliku sisu tõttu saand kõige loetavamaks ajakirjaks Eestis.

Päale kodumaa kaugemat ja lähemat minevikku käsitavate illustreeritud artiklite, mille tõttu „Odamees“ on koguni paljudesse koolidesse õppeabinõuna tee leidnud, toob ajakiri „Odamees“ rohkesti muud huvitavat pildi- ja lugemismaterjaali.

1924. aastal järgneb „Odamehes“ O. Lutsu pikem jutt „Äripäev“, mis sama autori Tootsi lugude „Kevade“, „Suve“ ja „Tootsi pulma“ järjena täis sütitavat humoori ja huvitavat sündmustikku.

„Äripäev“ ilmub illustreerituna kunstnik R. Kivilt, milleks pole tarvitatud mitte ainult „Äripäeva“, vaid ka „Kevade“, „Suve“ ja „Tootsi pulma“ aineid.

Päale selle järgneb „Odamehes“ Mayne Readi romaan „Pääta ratsanik“, mida meie lugejad juba ülipõnevana on tundma õppind.

„Odamees“ ilmub 1924. aastal endiselt kord kuus.

„Odamehe“ tellimishind on endine:

$\frac{1}{1}$	aastas (12 nrt)	— 400 mk.
$\frac{3}{4}$	„ (9 „)	— 320 „
$\frac{1}{2}$	„ (6 „)	— 220 „
$\frac{1}{4}$	„ (3 „)	— 115 „

Tellimise aadress: Tartu, Promenaad 7-a, „Odamees“.

Tellimisi võtavad ühtlasi vastu kõik Eesti Vabariigi postkontorid ja suuremad raamatukauplused.

„Odamehe“ uuemad väljaanded

O. Loorits: Eesti keele grammatika. Kõige täielikum eesti k. gr. Tarvilik käsiraamat igale kirjakeele tarvitajale. Ülevaatlikkude tabelite tõttu iseäranis kasulik soovitava vormi kiireks leidmiseks igapäevases keele tegelikus tarvitamises. XII + 175 + 4 lhk. suures formaadis. H. 250. —

J. Kuulberg: Laste sõber. Aabits ja lugemik. Neljavärvil. kivi-trüki piltidega. Illustr. R. Kivit, keelel. redig. mag. J. Aavik, ped. ja metood. kaasa aidand Tartu Op. S. dir. J. Tork. H. 120. —

J. Tork: Lugemise õpetamisest. Õpetajaile ja lastevanematele. H. 30. —

A. Kivikas: Ristimine tulega. Romaan Eesti Vabadussõjast. Trükitud Berliinis, häälpaberil. H. 200. —

E. Meumann: Esteetika süsteem. Tõlk. A. Oras. V. Ridala „Esteetikat“ arvustades soovitas J. Semper selle raamatu meie koolidele kõige kohasemana. H. 160. —

J. Koppel: Ülesannete kogu met. mat. õpper. juure. 256 lhk. H. 200. —

F. V. Mikkelsaar: Geomeetria alg- ja täienduskoolidele. Kordamis- ning täienduskursus 6., 7. ja 8. õppeaastale. 192 lhk. H. 160. —

A. Bekker ja H. Audova: Andmed Pühajärve nurimisest I.—II. Mõnevärvil. kaartidega, pildid. ja tab. H. 160. —

E. Ül. S. „Veljesto“: Mõtteid valmivast intelligentsist. Lisa: Ankeet: mis arvatakse meie üliõpilaselust ja selle ülesandest. H. 250. —

A. Vaga: Viru väerind vabadussõjas. H. 160. —
Ajaloo Arhiiv III: Revisjoni tulekul. H. 75. —
J. London: Kahe nõoga mees. „Od.“ rahvar. nr. 8. H. 20. —
S. Lagerlöf: Kivi Rottna järves. „Od.“ rahvar. nr. 9. H. 20. —

Fr. Puusepp: Keelelised harjutused õigekirja õppimiseks koolidele ja iseõppijatele. 3., 4., 5. ja 6. õppeaasta. 200 harjutust. II. muutmatu trükk. Hind endiselt 100. —

„Odamehe“ väljaandel ilmuvad

Fr. Puusepp: Keelelised harjutused ühes kirjasäädmise õpetusega. Piltidega (10 pildiseeriat). 1. ja 2. õppeaasta.

Prof. J. Jõgever: Eesti keele grammatika I. aasta. Täiendatud ja parand. trükk.

Prof. A. M. Tallgren: Saaremaa ja Muhu muinasjäänused. Piltidega ja kaartidega.

Prof. A. M. Tallgren: Euroopa muinasaeg. Piltidega.

M. Aul: Vana Idamaa. Ajaloo lugemik. Piltidega ja kaardiga.

Seeriad postkaarte kodumaa minevikust. Haruldased vanemad pildid Eesti linnadest, lossidest, maalinnadest, rahvast ja rahvaelust, maastikust jne. Tarvilikud meie koolidele õppevahenditena ajaloo alal.

Koguteos Soome — maa, rahvas ja kultuur. Paremaste asjatundjate kirjutatud ülevaatlilik teos meie vennasrahvast. Rohkete piltidega. Toimetand Akadeemilised Hõimklubid Tartus ja Helsingis.

Lay: Eksperimentaalne pedagoogika. Tõlk. A. Koort.

J. Aavik: Laste laulud. Viisid J. Kuulbergi alglugemiku „Laste sõber“ sõnadele.

Pääladu: „Odamees“, Tartu, Promenaad 7-a, tel. 67, postk. 51

„Odamehe“ raamatukauplus Tartus, Promenaad nr. 7-a, telefon nr. 67, postkast nr. 51

Kogu müügil olev eesti kirjandus / Ajakirja „Odamehe“ päätalitus / „Daba Maa“, „Esmaspäeva“ ja „Ronga“ Tartu talitus / Õpetatud Eesti Seltsi väljaannete pääladu / Ajakirja „Ajalooline Ajakiri“ päätalitus / Ajakirja „Protestantiline Jlm“ Tartu talitus / Ajakirjade „Naisterahva Elu“ ja „Modern“ Tartu talitus / Riia vene päevalehe „Сегодня“ Tartu talitus

„Odamees“ korraldab ja varustab raamatukogusid 0/0 0/0.

„Odamehe“ tellimishind

1/1 aastas (12 nrt) — 400 marka

1/2 aastas (6 nrt) — 220 marka

3/4 „ (9 „) — 320 „

1/4 „ (3 „) — 115 „

Tellida võib igast numbrist alates. — Üksiku numbri hind endiselt 40 mk.

Tellimised saata „Odamehe“ päätalitusse Tartu, Promenaad 7-a. Tellimisi võtavad vastu ka kõik E. Vabariigi postkontorid ja korralikud raamatukauplused.

„Odamees“ on trükitud Türi Paberi- ja Puupapi-vabriku A.I.S. paberil
Tartu ladu — Küttri tän. 5, kõnetraat 4-77

ODAMEES

Kella ülesvinnamine Põide kiriku torni Saaremaal

Pilt kujutab huvitavat momenti Põide koguduse elus. Kiriku kell oli venelaste poolt evakueeritud ja õpetaja Lieberg'i hoolitsusel (praegu Kaarmal) sai 1922. a. kevadel uus ostetud. Pildil näeme momenti, mil lapsed kella pääle sisseõnnistamist kõitpidi torni tõmmavad. Pahemal pool pildil seisab kogudus õpetaja Seck'iga eesotsas. Kiriku tornil näeme jälgi sakslaste pommitamisest a. 1917.

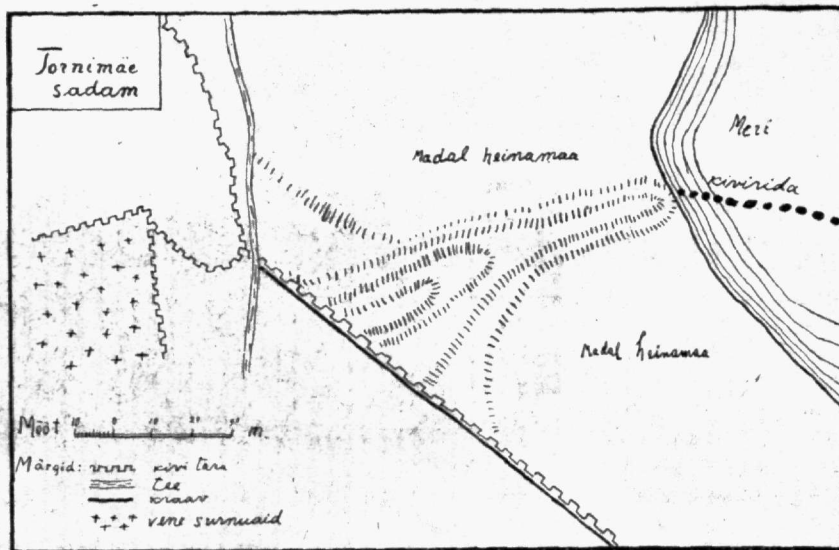
Muistsest sadamast Tornimäel

„Odamehe“ kirjutand A. Tiitsmaa

Maa ja merepinna suhted pole alati ühesugused. Tihti saab aastatuhandete jooksul kuivast maast meri ja merest kuiv maa. Maapind ei tõuse igal pool mitte ühesuguse kiirusega. Nii on Eestimaa maapinnast kõige rohkem tõusnud loode-osa, kuna kõige vähem kagu-osa. Ennemalt on maapind tõusnud palju kiiremini kui praegu. Loode-Saaremaal on näiteks antsüluse aegne randjoon umbes 25 m üle praeguse merepinna, kuna Kagu-Saaremaal ainult umbes 15 m (Antsüluse aeg umbes 8000—3000 a. e. Kr.). XVIII aastasajast pääle pole enam maapinna tõusmist sugugi märgata olnud, ehk kui, siis õige vähe; Loode - Eestis umbes 2 sm saja aasta kohta, kuna Kagu-Eestis maapind enam sugugi ei tõuse, võib olla isegi laskub. Loode - Eesti paarisentimeetrilist maapinna tõusmistki arvavad mõned ainult mere ummistumise tagajärjeks ja merepinna laskumine peegeldub ka hulgas muinasjuttudes ja kohanimedes. Nii räägitakse, et sakslaste Saaremaale tuleku ajal olla laevad veel Kübassaare ja Kakuna vahelt läbi käind, olgugi et meri nii madal olnud, et sakslased pidand Kübassaare juures oma laevade laadungid merde loopima, et mitte kõige laevadega eestlaste kätte vangi sattuda. Praegu on Kübassaare ja Kakuna vahel kuiv maa. Endist ühendust merega osutavad ka sellised järvede nimetused

Mustjalas, nagu Mullutulaht, Paadlalaht ja Suurlaht. Praegu on nad kindla maaga merest eraldatud järved.

Maapinna tõusmise tagajärjel on ka kuivale jäänd Pöides Tornimäe muistne sadam. Sadama koht algab Tornimäe Vene surnuaiast umb. 50 m. idapool madalal mereäärsel niidul. Rahvas nimetab teda „Laeva sillaks“. Laeva sild on umbes 95 m pikk, 9—10 m lai ja 60—70 sm kõrge, huumusega segatud kruusast ja kividest moodustatud seljandik. Selle seljandiku all on merepõhjas savi, mis kindlasti näitab, et ta on inimeste tehtud. Sadama otsast jätkub merde 46 m pikkune ja 1 m laiune kivirida. Rahva teadete järele olnud Laevasilla veel hiljuti postid näha, mille külge laevu kinnitatud. Praegu on mainitud Laeva silla ümbrus kuiv heinamaa. Tornimäel olnud rahva jutu järele tuli-torn, millest ka mägi oma nimetuse saand. Tornimäelt olla praeguse Vene kiriku vundamendi kaevamisel leitud kala luid, soomuseid ja süsi, millest juba võiks oletada, et sääl mingisugune muistne asula on olnud. Samuti on ka Tornimäe ligidal Arda küla karjamaal suur kalme, millest on õige palju leide käesoleva aastatuhande esimeselt poolelt. Ka olla Tornimäe Vene surnuaialt haudade kaevamisel leitud luid ja mõõku, mis küll kaduma läind. Pikemalt neist kõneldakse raamatus „Saaremaa ja Muhu muinasjäänused“.

Muistse Tornimäe sadama plaan

Saaremaa ja Muhu muinasjäänused.

Teoses antakse ülevaade Saaremaa ja Muhu, meie muistisel vabadusajal kultuuriliselt ja sõjaliselt kõige tugevama maakonna ajaloost kuni sakslaste tulekuni. Sellele järgneb saarte kõigi seni teadaolevate ainelise kultuuri mälestusmärkide kirjeldus suure hulga piltide ja kaartidega.

Lähemal ajal ilmub „Odamehe“ kirjastusel

Reeigeerind ja ülevaate kirjutand
prof. A. M. TALLGRÉN.

Rakvere asutamisaastast

O. Greiffenhagen

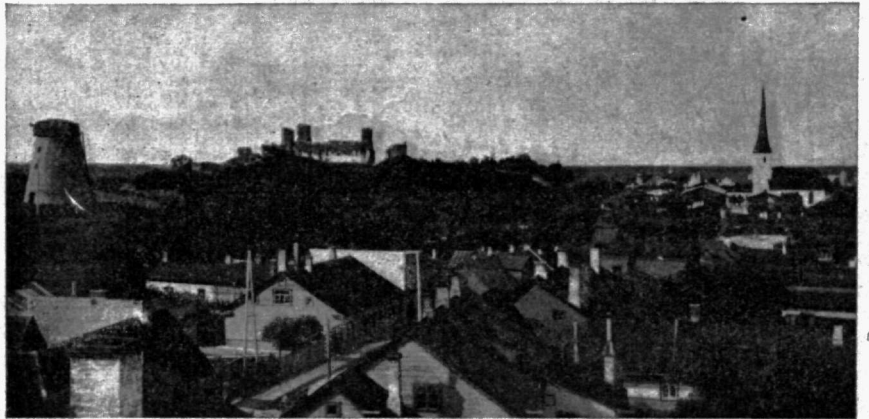
Ajalehtedes on viimasel ajal sellest palju juttu olnud, et Rakvere peaks tänavu pühitsema oma 700-aastast juubeli, sest et kroonikad näitavat 1224-dat Rakvere lossi rajamisaastana. Sellele vastavalt on ka Rakvere linn sel aastal kavatsend oma 700-aastast juubeli pidustust.

Silmaspidades asjaolu, et läind aastal Narva samuti tahtis oma 700-aastast juubeli pühitada, mida aga veel õigel ajal nende ridade kirjutaja poolt tõendusega takistati, et Narva asutamisaastana tuleks võtta alles 1254. aastat, näib olevat tarvilik ka aluseid, mis kõnelevad 1224, kui Rakvere sünniaastast, veel kord kaaluda.

Kõige päält ei nimetata Läti Henriku kroonikas, mis teatavasti ulatab 1227 aastani, Rakveret ei 1224 ega hilisematel aastatel. Tõepoolest võiks teates XXIX, 6: „Päale selle aga, kui apostolilise tooli legaat oli jälle tagasi pöörnud Riiga, tõusid sakslased, kes olid Otepäas, sügiseks terves omas koosseisus Virumaa vanema kutsel, läksid Virumaale, valdasid Virumaa lossid ja ajasid daanlased minema... Ja nad hakkasid valitsema kõigis Virumaa provintsid ja lossides“ näha kaudset tunnistust, et sääl sellal on olnud suurem hulk losse, vististi küll daanlaste asutatud, ja et ka Rakvere oleks võind leiduda nende hulgas. Kuid kindel on järeldus seda vähem, et Läti Henriku kroonikas just Virumaal on toodud losside nimed, mis tänapäev enam ei eksisteeri ja hävinesid nendes XIII aastasaja võitlustes.

Kust tuleb siis üldse 1224 Rakvere asutamisaastaks pidamine? Richteri Läänemeremaade ajaloo (Jagu I, köide I) leidub juurelisatud kaardil Rakvere arvuga 1225. Jagu I, köide II pakub teises lisas „Tunnistused losside ja linnade kohta kaart nr. 2.“ Selle losside

nimestikus puudub Rakvere ja seega ka tunnistus 1224 kohta. — Kust võttis v. Richter selle andme? Arvatavasti küll Johann Gottfried Arndtilt, kes Liivimaa kroonika teises jaos toob tabeli „Vana Liivimaa linnad, kindlused, lossid, müüritatud majad ja kloostrid.“ Selles tabelis on Rakvere ehitajana nimetatud „Valdemar II, Daani kuningas“, ehitusaasta „1224“, loomulikult ilma

Ilmuvast koguteosest „Virumaa.“

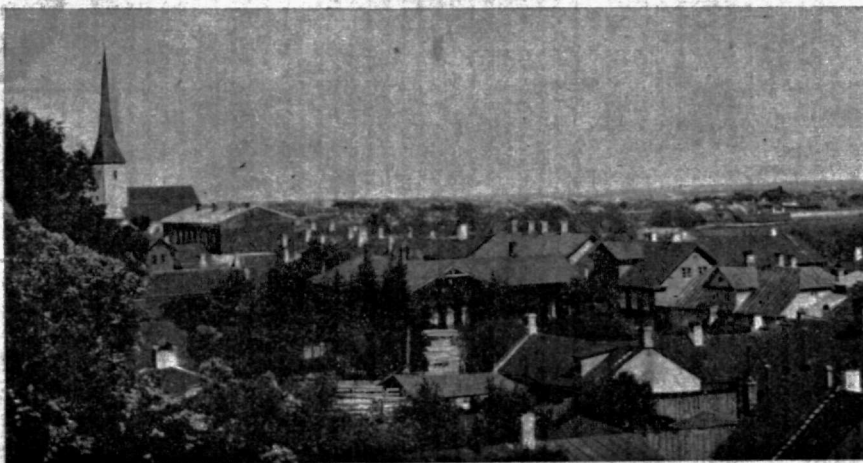
Vaade Rakverele pritsimaja tornist

mingi allika nimetamata. — Nii on Arndtil ka Narva kohta „1224“ kui asutamisaasta, mis tõenduste järele pole õige. Nii pole see kõik kuidagi usaldatav.

Arkiivsel teel pole küsimus loomulikult lahendatav. Kõige vanem Tallinna linnaarhiivis leiduv Rakvere dokument on aastast 1345. — Esimene dokumentlik nimetus on pärit 1252. aastast. Nooremad Balti ajaloolased pidid selles küsimuses leppima põikleva vastusega. C. v. Löwis of Menar ütleb omas „Vana-Liivimaa lossileksikonis“ (lhk. 124): „Rakvere... on ehitatud Daani ajal, nimetatakse esimest korda 1252 (linn 1302). V. Arbusov omas Liivi-, Eesti- ja Kuramaa ajaloo üldjoontes“ formuleerib mitte täitsa selgelt: „Juba enne Eestimaa vallutamist (1227) oli ordu Tallinna uuesti alistand; Rakveresse ja Narva asus ta kohe päale seda.“ Nii siis ei toetu kumbki autor kindlasti konkreetsele asutamisaastale „1224“, arvatavasti seepärast, et Arndt'i, kes selle eest üksi otsekoheselt vastutav, kelle „Liivimaa kroonika“ trükiti aastal 1753, allikas kriitiliselt tuleb võtta väga kahtlaselt.

Nii peaks siis Rakvere, et enda juubelit pühitada kindlal ajaloolisel alusel, toetama esimesele dokumentsele nimetamisele ja tohiks enda 700-aastast sünnipäeva pühitada alles 1952. aastal.

(„Revaler Bote“ nr. 63: 1924)

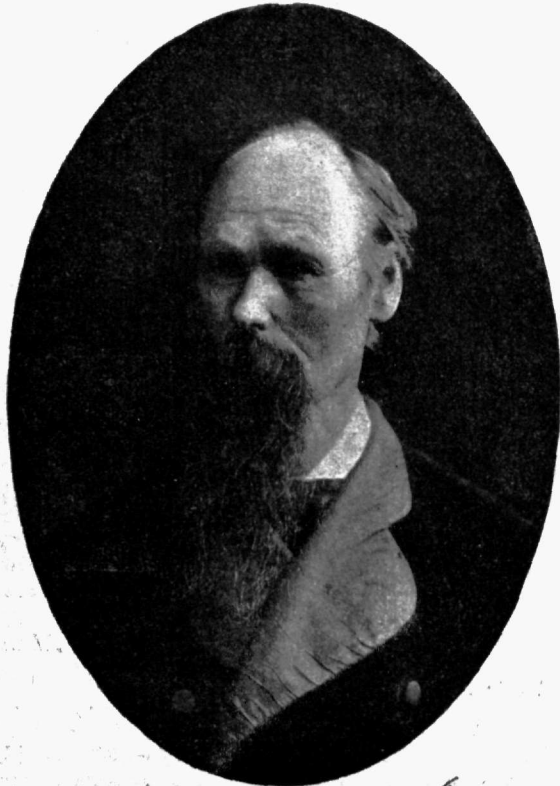

Vaade Rakverele Vallimäelt tuuleveski lähedal

Professor Johann Köler

Tema 25-aastase surmapäeva puhul

„Odamehele“ kirjutand M. Pukits

J. Köler

* 24. veebr. 1826 (v. kal. jär.)

† 10. apr. 1899 (v. kal. jär.)

Kui esimene teerajaja meie maalikunsti alal ja tuline tegelane meie rahvusliku ärkamise ajal, professor ja akadeemik Johann Köler kevadel 1896 oma seitsmekümnendat sünnipäeva võis pidada, avaldas F. Bollmann sel puhul väikese raamatukese tema elutöö ülevaateks ja hindamiseks, mille eessõnas ta kartust avaldab, et kunstniku „tegevus ja tähtsus Eesti elu kohta vahest mitte küllalt rahva seas tuttav ei ole“. Sel põhjusel oli raamatu autor „omaks armsaks kohuseks pidand tähelepanu selle tähtsa päeva pääle juhtida ja näidata, et kõrgesti austatud jubilaar tõesti Eesti rahva kõige palavamata tänu ja kõige suuremat austamist on ära teenind“.

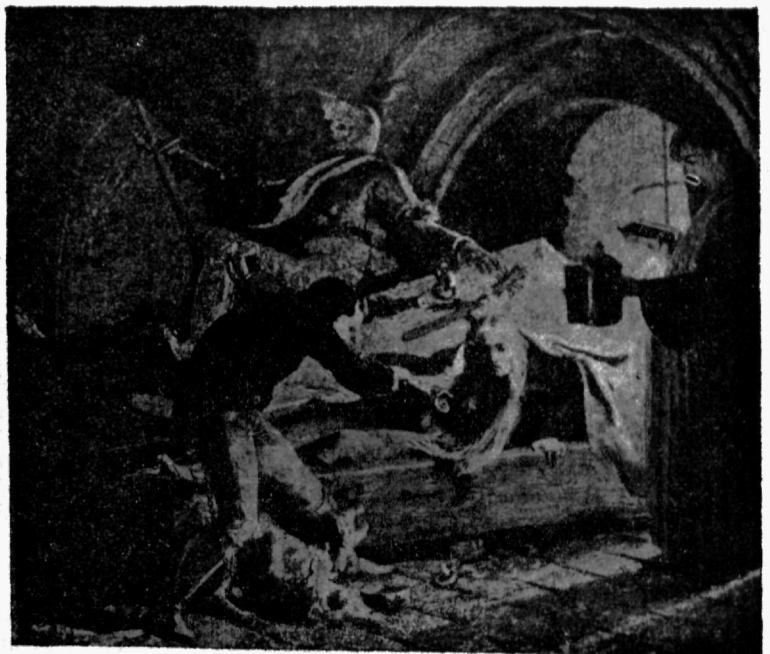
Neid sõnu meeletuletades peab küll avasüdamiliselt tunnistama, et nad ka veel praeguse aja kohta täiesti maksavad. Vaheajal möödunud kolmekümne aasta jooksul ei ole selleks midagi tehtud, et Köleri tööd ja tegevust rahvale tutvustada ning tema mälestust jäädvustada. Uus juhus seks tuleb kahe aasta pärast, mil sada aastat täis saab Köleri sünnimisest. Loodame, et see päev enam mööda ei lähe, ilma väärilise tähelepanuta

nende poolt, kelle otsekoheseks ülesandeks on hoolekandmine meie kultuurväärtuste eest.

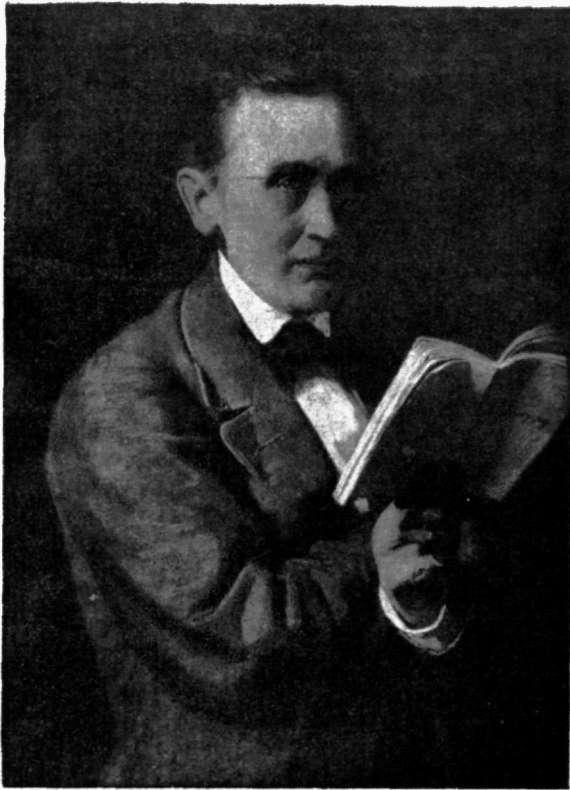
Miks Köler võrdlemisi vähe tuttav, mitte üksi praegu, vaid laiemate hulkade seas isegi oma eluajal, on küll sellega seletatav, et ta alaliselt väljaspool kodumaad elas ja teiseks, tegevuses oli niisugusel alal, mis oli täitsa tundmata ja võõras meie rahvale.

Ei ole ka nende lühikeste ridade ülesanne Köleri tähtsust kunstnikuna ja seltskonnategalasena siin hindama ja seletama hakata, vaid see jäägu edaspidise põhjalikuma uurimise hooleks — olgu seekord ta surmapäeva puhul ainult meeletuletuseks väike ülevaade ta elukäigust ja tähtsamatest töödest.

Köler on sündinud 24. veebruaril 1826 (vana kalendri järele) Vastsemõisa vallas Viljandi ligidal kehvast perekonnast. Vanem vend, kes oli linnas tislari selliks, võttis ta üheksa-aastasena enese juure, pani ta saksa keelsetesse algkooli ja pärast vanemate toetusel kreiskooli. Et poisil hää joonistamise and oli, soovitas Vastsemõisa valitseja Faber ta enese venna juure Võnnu linna harilise maalmeistri õpipoisiks, kus ta kuue aasta pärast selliks sai. Siin nägi ta herraste lossides esimest korda tõsisid maalitöid ja tal tärkas kindel tahe ka kunstnikuks saada. Kahekümne-aastasena sõitis ta Riiasse meriteede Peterburisse, kuna reisikuludeks oma palitu ära müüs. Päralt jõudes oli tal ainult 75 kopikat taskus, mis pärast ta sunnitud oli kohe teenistust otsima. Seda leidis ta ühe sildimaalija juures. 1848 hakkas ta kunstide akadeemia õhtukursustel joonistama käima ja astus pärast sinna prof. Markovi juhatause all olevasse klassi pärisõpilaseks. Juba siin pööris ta õpetajate tähelepanu enese pääle, kui osav joonistaja ja peenemaitseline kolorist. Oma tööde eest sai ta õppimise ajal neli hõbeauraha, siis esimese pro-

J. Köler: Eesti legend

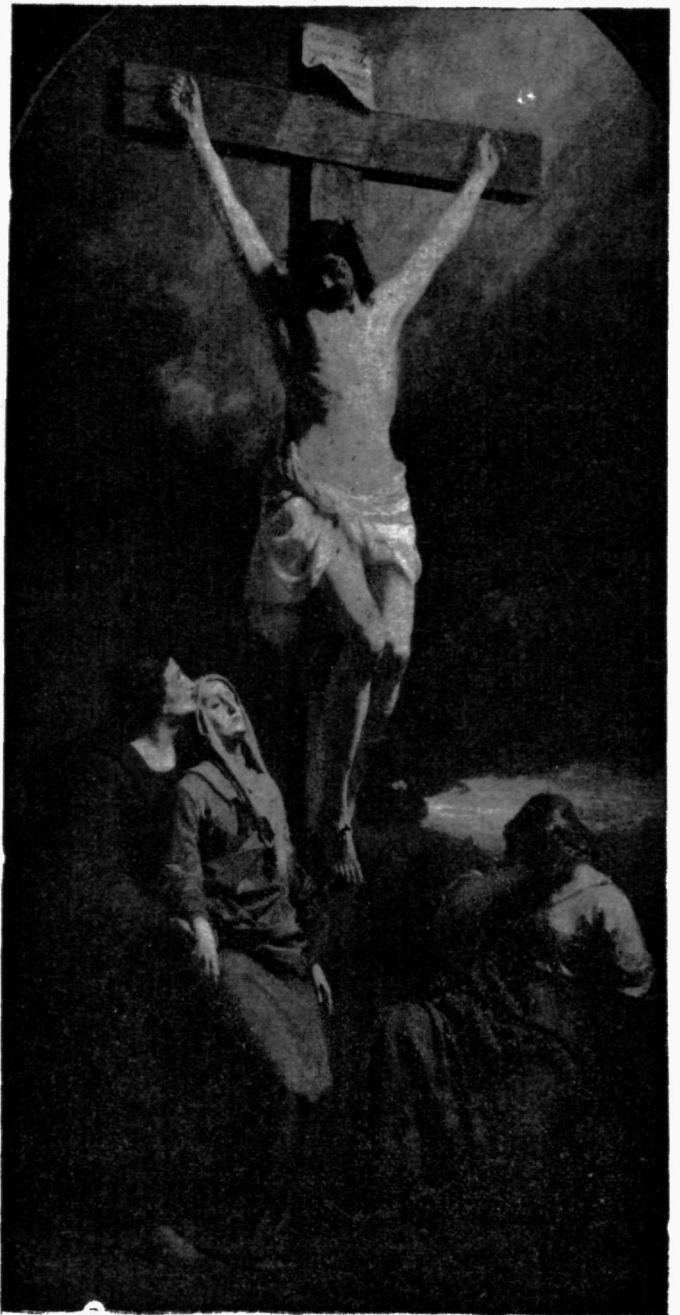
J. Köler: Fr. R. Kreutzwald

grammtöö eest „Herkules toob Kerberose põrgust välja“ 1855 väikese kuldauraha ja lõppvõistlusel 1857 suure kompositsiooni eest „Saul Endori nõia juures“ suure kuldauraha. Kõik need aastad pidi Köler suure puudusega võitlema ja ajas sagedasti ainult vee ja leivaga läbi. Varsti pärast akadeemia lõpetamist sai ta tellimise keiser Aleksander II näopildi päale, mille eest talle 1200 rbl. makseti. Selle rahaga sõitis Köler kohe väljamaa reisile oma oskusi täiendama, üle Saksa, Hollandi ja Belgia Pariisi, kuhu ta terveks aastaks paigale jäi. Siit sõitis ta üle Müncheni Rooma ja jäi sinna viieks aastaks. Roomas valmis teiste tööde kõrval suurepärase teos „Kristus ristil“, millest siin reproduktsiooni toome ja mille eest talle 1861 akadeemiku aunimi anti. Järgmisel aastal asus ta küpse ja tunnustatud kunstnikuna jäädavalt Peterburi, kus ta osava näopildi maalijana laialdase kuulsuse ja lugupidamise võitis. Tema teoste arv sel alal ulatab üle kahesaja. Terve rea portreesid on ta maalind valitseva suguvõsa liikmetest ja kõrgematest võimukandjatest, keda kõiki üleslugeda siin võimata. Kirikupiltidest olgu veel nimetada „Tulge minu juure kõik“ — Kristuse kuju, kes lahtisi käsi koormatuid enese juure kutsus ja millest hiljemalt tehtud teisend praegu Tartu Peetri kirikus seisab. Samateemalise pildi on kunstnik ka Tallinna Kaarli kiriku altari võlvile maalind. Paljunduste kaudu oli omal ajal tuntud Eesti valdade poolt Aleksander III kroonimise puhul selle valitsejale annetatud pilt „Andke keisrile, mis keisri kohus“, millele prof. Adamson puust toreda raami oli nikerdand. Vähem on tuntud „Eesti legend“, millel kunstnik sümboolselt kujutab meie rahva orjaunest ärkamist. Tallinna börsekomitee omandas paari aasta eest ühe suurema Köleri maali „Ristiusu

toomine Liivimaale“, mis Tartus ja Tallinnas välja oli pandud.

Eesti tegelaste näopiltidest, mis Köler maalind, on mõnesuguste paljunduste kaudu tuttavaks saand dr. Kreutzwald, milline algupärane Õpetatud Eesti Seltsi kogudes alal hoitakse. Nimetada võiks veel Hugo Treffneri, dr. Karelli jne. Ka maastikumaalijana on Köler tegutsend ja mitu pilti Krimmist ning Mustamere kaldalt loetakse sel alal täielikumaks saavutuseks.

Nagu öeldud, võttis Köler ka meie rahvusliku ärkamisaja liikumistest südame ja hingega osa ja paljudel vanematest tegelastest on veel meeles tema õiglased püüded siin oma rahvale kasulik olla. Sellepärast on meil mitmekordne põhjus tema mälestust lugupidades austada.

J. Köler: Kristus ristil

O. LUTS / TOOTSI LOOD

Äripäev

Pildikesed Paunverest / „Kevade“, „Suve“ ja „Tootsi pulma“ järg

Kirjutand O. Luts / Illustreerind R. Kivit

Noh, vaadake, teie kirjutasite Kevade I-se, kus on päätegelane just seesama Arno Tali, kellest me praegu kõnelesime...“

„Teie ka, Teele... proua Toots.“

„Ei noh, jätame n'd esiteks Teele kõrvale. Päätegelane on ikkagi Tali. Teie raamatust on näha, et te Tali iseloomu tundsite läbi ja läbi — tema koolipõlves. Olge nii lahke ja ütlege, kas tunnete tema iseloomu nüüd?“

„Hm...“

„Olge avalik, isand Luts. Me oleme siin eneste keskel, ja siit ometi midagi välja ei lähe. Ehk mis on siit välja minnagi: me ainult kõneleme tema karakterist, me ei kritiseeri tema elu ja tegevust.“

„Lesta on mulle kõnelend üht kui teist, kuid mitte midagi eriti iseloomustavat. Tean, et äkki jättis kõik sinna paika, sõitis väljamaale, oli mitu kuud ära... Aga mis ta sääl just nimelt tegi ja oli — ei tea. Tema enese jutu järgi — teie pulma ajal — olla ta ainult reisind, vaadand ilma ja elu. Praegu on Tartus, töötab hiigla kombel.“

„Aga mispärast ta nii äkki ära sõitis?“

„Ei... tea.“

„Kas polnud see sõit vast ühenduses kellegi Virvega?“

„Ei... tea.“

Teele vaatab Lutsule korra usutlevalt silmi, mõtleb pisut, toetab siis pää käe najale ja ütleb:

„Vaadake, koolivend — mina ka ei tea. See ongi kõige arusaamatum silmapilk Arno Tali elus. Kui kord seda saaks selgitada — see kindlasti valgustaks mõnd joont tema praeguses karakteris. Hää küll, ütleme: ta sõitis kellegi neuu pärast... Kuid jällegi tekib küsimus: kas põgenes see neuu tema eest või põgenes tema neuu eest?“

„Ei... tea. Jutust igatahes selgus — ta olla reisind üks.“

„Üksi? — Ahah.“

Mõni silmapilk vaikust, siis abitu liigutusega:

„Nojaa, aga seegi ei ütle midagi uut. Ikka see-sama: ta kas jälgis kedagi või tahtis kaotada enese jälgi. Jaa, jaa. Igatahes on ta nüüd juba tasakaalu jõudnud — töötab hiigla kombel. Aga... aga jällegi: ta võib ju töös ainult unustust otsida. Jaa, jaa.“

„Aga mis sa sellest siis nii uurid, Teele?“ küsib Aliide.

„Ah ei midagi... niisama. Millestki peab ometi kõnelema.“

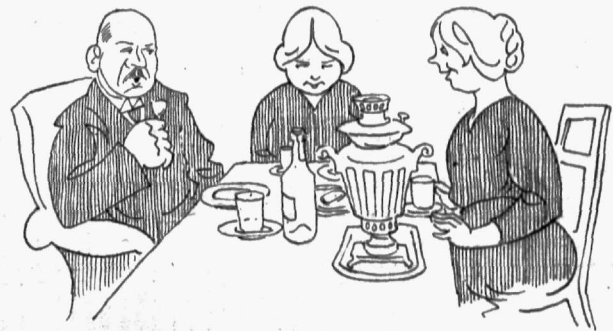
„Parem ütlege, isand Luts,“ jätkab Aliide, „kaugel olete oma Kevade II-ga? Kas olete juba palju kirjutanud?“

„Oh ei!“ ohkab küsitav. „Ainult algus. Sääl selles lärmis saab siis midagi teha!“

„Aga nüüd võiksite siin edasi kirjutada — siin on vaikne.“

„Seda ma kavatsen. Oo, mis siin viga töötada! Siin olen nii õelda kohal ja on mul ka osa tegelasi igapäev silma ees.“

„Ärge aga minust jälle niisugust tuvikest tehke, nagu esimeses jaos,“ naeratab Teele. „Sääl ju olen selline kukulaps, et lust lugeda. Pole võimalik ega tõenäolik, et keegi inimene on ainult hää.“

„Ärge aga minust jälle niisugust tuvikest tehke, nagu esimeses jaos“, naeratab Teele.

„Ma —“ tahab Luts midagi vastata, kuid vaikib, otsekui oleks saand sõna sabast kinni.

„Mis te tahtsite ütelda?“ küsib Teele.

„Nojaa, n. n. intriig peab tulema juba jutu enese pärast. Kui mitte muidu, siis pean teile kas või külge valetama mõne okka.“

„Oo, kulla koolivend, minule pole neid vaja külge valetada; minul on neid ilma selletagi, ja mõni kogu hästi terav.“

„Sääl on sul õigus, Teele,“ kinnitab noorem õde, „mõni on väga terav.“

„Nagu igal inimesel,“ arvab Luts elutargalt ja lepitavalt. Ning siis veel kord, mokad natuke toruli: „nagu igal inimesel.“

„Samuti mõni teinegi tüüp,“ läheb Teele elavaks, „näituseks Toots. Teie kirjeldate üksnes tema tempusid ja koerustükke, ilma et näitaksite tema siseilmist ilma. Aga kui ma teile nüüd korruga ütleksin, et temalgi on olemas see nõndanimetatud sisemine ilm? Ja tähelepanuvõime... Sitkus. Mis vastaksite seepäale?“

„Hm, miks mitte... nagu igal inimesel.“

„Aga mispärast ei too te seda säääl kuskil esile? Ka tema kannatab, võitleb enesega ja nii edasi.“

„Püüan tulevikus. Seekord oli see veel nii väljarenemata, et... paistsid silma ainult tema teod. Arno Tali —“

„Ja — ja, Talist oli kohe näha, et ta sügavama hingeeluga — see on õigus!“

Jälle tekib lühike vaikus Raja talu saalis või „suures toas“, nagu ütleb majarahvas ise. Jälle on Teele üürikeseks laskund käsipõsikele.

„Kahju,“ ütleb Aliide, „et mina teie ajal koolis ei käind, võib olla, oleksin nüüd ka kuskil kirjas. Mõnus oleks end vaadelda justkui peeglis.“

„Noh, mis sellest kahetseda,“ trööstib külaline. „Ei kirjeldata ju üksnes kooliaega. Võib ka kirjutada pärasistest elust ja inimestest, keda nähti pärast kooliaega. Miks mitte tuletada kord meele kas või sedasama tänast õhtut.“

„Ja siis kirjutate minustki?“

„Kõik võib olla.“

„Heldus! Ja viimaks panete kirja need sõnadki, mis ma siin täna ütlen?“

„Küllalt, küllalt, Aliide!“ tõreleb Teele, ärgates mõtteist. „Nüüd on aeg külalisele rahu anda. Isand Luts on hulk maad jalgsi käind, külmetand — tahab puhata. Teeme talle aseme siiasamasse suuretoa kõrvale, säääl on soe ja vaikne — las' puhkab linna kärast ja lärmist. Inimene leidis kord elus vaikse maja, aga nüüd tikume meie teda piinama. Seda ei tohi olla!“

„Pole viga, pole viga,“ sõnab Luts. „Ärge muretsege minu ette, parem ütelge, Teele, kuidas te ise koju saate?“

„Mina... ei lähegi täna koju.“

„Täna!“ hüüab öde. „Sa ju eladki siin.“

„Kuidas?“ imestab külaline, „alles täna õhtul, paari tunni eest, nägin teie öde Ülesool.“

„Säääl käib ta ainult külas, ja käib üsna harva.“

„Vabandage,“ raputab Luts oma paljast pääd, „sellest ei saa ma mitte midagi aru.“

„Mis on säääl arusaada,“ naeratab Teele rahulikult, „Ülesool pole ju ruumi, kus olla. Te tunnete Ülesool talumaja — no ütelge, kuhu te mind sinna mahutate? Eeskamber on teenijatele, tagakambris — lamab ööd kui päeva haige vanainimene.“

„Õigus küll, kuid...“

„Mis — kuid?“

Selle selge argumendi vastu pole Lutsul õieti midagi ütelda, aga säääl kuski paistis talle silma veel mingi teine asjaolu. Ta tunneb enese pääl viibivat Teele uurivat vaadet, süütab paberossi, sügab nina ja nohiseb umbes sama valjusti kui rätseppmeister Georg Aadniel Kiir. On näha, et te a b, teab midagi vana jää, ainult formuleerib, kuidas seda teadmist välja ütelda. Kaval. Ettevaatlik.

„Mis — kuid? Mis — kuid?“ kordab Teele.

„Ütelge julgesti.“

„Nooja — noh,“ algab siis Luts Lible kombel lidamast pääle, „Toots oli täna palgiveos. Muidugi oli hommikust saadik kodunt ära. Häakene küll, nüüd tuli koju ja...“

„Noh, noh? Mis siis see siia puutub?“

„Tuli õhtul koju ja minu nähes ta kambri ei saandki. Veeretask palke maha. Nüüd tulete teie, kui haruldane külaline Ülesool, tulete kambrist, ei vaatagi tema poole, vaid sõidate minema nii öelda... ilma silma nägemata ja käe andmata.“

„Pah, missugused õrnused! Ma arvasin, ei tea mis iseäralikku te ütlete selle pika eeskõne pääle. Hahahaa! Ilma silma nägemata ja käe andmata! Olete teie kah naljakas mees, kulla koolivend! Tule, Aliide, säeme isand Lutsule magadisaseme korda!“

Seepäale läheb Teele kähku teise tuppa, korrates lävelgi: „Ilma silma nägemata — hahahaa!“

Ning kohe läheneb Aliide Lutsule ja sosistab tähenduslikult:

„Nad on tülis.“

„Tülis?“ kokkub Luts.

„Tülis, tülis. Katsuge neid ära lepitada. Aga ärge te jumala pärast hingake, et mina teile seda ütlesin.“

Ennekui üllatatud mehike vastatagi saab, on ka noorem öde kadund. Siis tõstab paljaspääl oma parema käe nimetissõrme nina kõrgusele ja pomiseb enese ette:

„Hmhühüh... Ma sain kohe aru, et...“

EESTI OMAVALITSUSTE KINNITUS A.-S.

Põhikapitaal 6.000.000 mk.

„OMA“

Tagavarad 8.000.000 mk.

Tähtsam rahvusline kinnitusselts Eestis teostab:

tulekinnitusi // elukinnitusi // rahekinnitusi

Soodsad kinnitustingimised / Madalad preemiad / Laialdased edasikinnituse võimalused väljamaal / Kõik tegevusest saadud tulu omavalitsuste kaudu rahvale tagasi.

Seltsi juhatus: Tartu, Lihaturg 7, tel. 3-44. Agenduurid kõigis linnades, alevites ja valdades

Aga hääkene küll. Jätame nüüd Lutsu sinna paika, maitsku rahu ja tehku tööd, kui see viimane lubamine polnud tühi praalimine. Lähme nüüd jälle tagasi. Kiire perekonda, sinna Kiusna küla poole, kaeme, mis teevad vanad ja noored Kiired, Jaama-ülema Abi, Klodvig ja Aaberkukk see kõige noorem.

Georg Aadniel Kiir on juba mitu 'ropsu' käind öeste juures võõrsil ning muidugi ei mõtlegi enam süljata, kui sammub mööda nende korterist. Leiab nüüd poodi tihti asja olevat, jääb ära kauemaks ajaks, aga koju toob ainult rolli või teise niiti, pooltosinat nõõpe või muud pudi-padi, mida kellelgi vaja pole.

Ning tuleb jõulu ja lihavõtte vahel niisugune tööseisang, et vana meister lausa närvitsema hakkab ja pagarimaja õmblejat aeg-ajalt siunab üsna valimata sõnadega. Aadniel kuulab seda märatsemist vaikides, nohiseb, vahib alt-kulmu, ajab pää viltu, mõtleb, kuid ühel lõunasöögil siiski rikub neutraliteeti.

„Mis neist nii manada,“ ütleb, „eks nad kah ole inimesed ja taha elada.“

„Soo,“ käratab vihane papa, „aga mispärest siis tahavad nad elada just teiste inimeste seljas?“

„Kuidas nii?“ Nad ju pole meie selga tükkind. Meie töötame siin, nemad sääl. Vaata kui tiheidalt on linnas rätseppi ja kui palju veel tuleb juure iga aasta, aga ma ei arva, et nad üksteist nii kiruksid. Peaks olema natuke avaram vaade elu pääle ja mitte nii järsku hukka mõistma kaasiniimesi.“

Vana meister võtab kahvli suu juurest, vaatab pojale jõllis silmi otsa, täis ülekeevat viha. Tuletab

„Tule, ega ma sulle midagi ei tee.“

meele jõuküllast automobiili, mis enne võibse ja väriseb ühel ja samal kohal, et siis täiel hool minema kihutada. Vahe on vaid selles, et autol on tüür ja 'ta' teab, missugust teed läheb, kuna papi Kiir on kaotand tüüri, laseb risti ja põigiti, tagudes seinu, poste, hüpatas üle kraavide, pööreldes viljaväljadel ja tuuseldades heinakuhje. Isegi mammi Kiir kokkub sellest vihavalingust, olgugi et varemalt alati käuksus vahvalt kaasa, kui tekkis jutt pagarimaja, 'kahtlastest' mamslitest.

„Nii, nii, jääb viimaks pisut rahulisemaks, nüüd on veel sedagi vaja, et tema oma poeg neid... neid kaitsma hakkab! Missugune nõiajõud neil on ometi, et nad kõik inimesed enda nõusse meelitavad? Olgu veel võõraid — lolle on ilmas küllalt, — aga Jorh, Jorh! Mis on nad temale salaja sisse sõõta lasknud?“

Kuid — nagu ütleb kellamees Lible — missugune on see asi, mis jääks Paunveres saladuseks?

Mõni lühike päevake hiljem tuleb rätseppmeistri noorem võsu Benno parajasti kihelkonnakoolist, on saand kaks 1-ht, on seisnud nurgas ja on nüüd vihane kogu maailma inimeste pääle. Vahib maha nagu tige pullike, kortsutab kulme, poriseb enese ette ning üldse on sel päeval väga oma vanema venna Aadnieli nägu.

Küllast välja jõudes juhtumisi vaatab eemale ega taha uskuda silmi: pagarimajast astub välja tema oma lihane vend. Mis peaks see tähendama? Sellest ajast kui sinna asusid 'need tüdrukud' on Kiire-omad ka pagariga tülis ega osta temalt enam leiva- ja saia raa-

sugi. Nüüd korraga tuleb Aadniel, nagu õige mees kunagi!

Ahaa, nüüd silmas teda, tõmbas enese kõssi ja sikutab kodu poole, otsekui istuks teisel vanatühi ise turjal! Ei, brat, see pole õige asi! Kinni, kinni, see mees. Kui ta siiski käis saia ostmas, siis peab poole temale andma — muidu läheb koju ja kohe ütleb omastele.

Benno pigistab raamatupambu kindlamini kaenlasse, pistab jooksmas, hüüdes iga viie sammu tagant: „Aadniel! Aadniel!“

Kuid hüüetav mitte ainult ei seisata, vaid isegi ei vaata venna poole, ennepi Benno ähkides jõuab tema kõrvale.

„Mis sa lendad ja röögid?“ küsib siis vihaselt.

„Sah-sah käisid pagarimajas?“

„No mis siis, kui käisingi?“

„Ah-anna mulle kah saia.“

„Säh sulle saia!“ tõukab Aadniel noorema venna ninali lumme.

Benno tõuseb üles, puristab, puhastab lumist nägu ja riideid, jääb tükk maad vennast maha, ähvardab rusikaga ja hüüab:

„Hää küll. Aga pea meeles, et ma kodus kõik ära räägin. Esi-mene asi.“

Nii sammuvad vennaksed, umbes vakamaa vahet, Kiusna küla poole; mõlemad vihased nagu sõnnid. Kuid siiski on noorem vend vihasem kui vanem. Esiteks need ühed, siis nurka — teistele naerda ja suskida, siis see liumäel läbikulutatud püksitagune; nüüd ilma mingi süüta — ninali lumme! Niisugune räbal päev, kas või jookse metsa! Aga oodaku, oodaku. Vähemalt Aadnielile tasub kätte, vähemalt selle õmbleb juba täna koera naha sisse. Jah, kaks — ütleb — kaks saiapätsi uhtis teepääl nahka ja temal rebis püksitagumiku lõhki.

Siis seisatab Aadniel äkki, vaatab tagasi ja tõmbab käega:

„No tule, tule! Keda sa sääl ootad!“

„Lase aga lase,“ vastab Benno, „küllap mõistan ilma sinutagi koju tulla.“

„Tule, ma ütlen sulle!“ käratab ootaja, jalaga tampides, „muidu kolgin su siinsamas läbi, keset lagedat välja.“

„Eks sa katsi. Tule, katsi kas saad mind kätte. Ega sa ikka nii vägev olegi kui arvad.“

Seejuures taganeb koolijunts mõne sammu tagasi ja peab venda hoolega silmas.

„No tule — kuuled sa!“ kutsub vend juba leplikumalt. „Ma tahan sulle midagi ütelda. „Tule, ega ma sulle midagi ei tee.“

„Täna väga, noorherra! Üks noos on juba käes.“

„Ei, ausõna, ma ei puutu sind. Tahan sulle ainult midagi ütelda. Ära ole narr, egas' ma mõni mõrtsukas pole. Tule siia... ausõna.“

„Täna väga, noorherra! Üks noos on juba käes.“

KOLESUUR KOOBASMAA

J. H. ROSNY FANTASTILINE NOVELL

HIND 35.—

„ODAMEES“

Nii vaagutakse vastamisi veel tükk aega kaugema maa päält, siis läheneb Benno ettevaatlikult vanemale vennale, hirmul: „Kui ta tõbras siiski viimati ei löö?” Ja sammu kümne tagant:

„Mis sa tahad? Kui sa kiskuma hakkad, siis jooksen tagasi ja karjun jalule kogu Paunvere küla.“

„Ah, mine n'd narr, ma andsin ausõna. Tule siia, ütle, mistarvis sul seda kodus vaja rääkida on, et mina pagarimajas käisin?“

„Aga miks sa mind tõukasid?“

„Pea n'd oma suu. Mis sellest s' oli, kui ma natuke müksasin. Säh, siin on kaksikümmend kopikat — ära räägi kodus midagi.“

„Viska siia.“

„Hull oled! Ta ju kaob ära lume sisse.“

Benno mõtleb mõne silmapilgu, vahib raha venna väljasirutatud käes, pöörab pead ühele poole, teisele poole, pilgutab silmi ning läheneb siis aralt. Himu raha saada on suur.

„Võta n'd võta, narr, mis sa kardad,“ julgustab pakkuja.

Viimaks on raha noorema käes, ilma et vanem katsedki teeks kallale tungida.

„Noh, kas nüüd pead suu?“ küsib andja.

„Nojah, aga anna saia kah.“

„Saia? Mul ei olegi saia.“

„Valetad! Mis sa säääl pagari juures siis muidu käisid?“

„Pagari juures . . . pagari juures . . . Ma . . . ma ei käindki pagari juures. Ma . . .“

„No kus sa s' käisid? Näita taskud.“

„Vaata, kui tahad. Mul pole saia purugi taskus.“

Aadneli kogelemine ja kõhklemine teeb noorema venna järsku julgeks. Südilt kobab teise taskudes ja leiab, et jah — ei ole; tõesti ei ole. Aga kus ta siis käis ja mis asju ta ajas? Et ta pagarimajast välja tuli, seda nägi ise, oma selge silmaga.

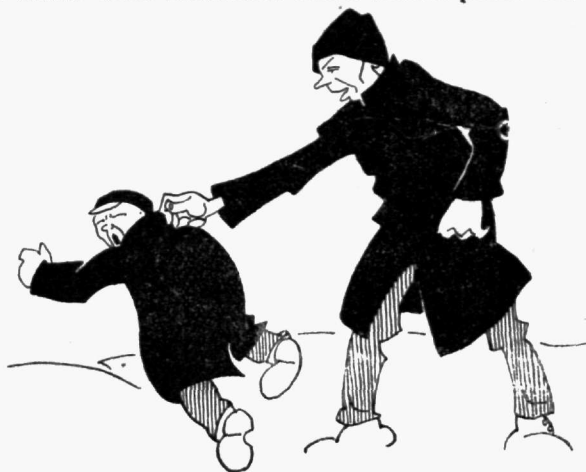
„Jäta n'd rahule! Käisin kus ma käisin — mis see sinu asi on. Sina said oma kaksikümmend kopikat — ole rahul.“

Aga siis tuleb Aadnelile äkki midagi meele, ta koguni naeratab selle õnneliku mõtte üle.

„Siiski,“ paneb käe üsna sõbralikult venna õlale, „kui sa nii uudishimulik oled, siis võin sulle üteldagi. Tead, Benno, ma käisin ainult pagarimaja eeskojas.“

„Mis säääl?“

„Trakse käisin kohendamas. Läksid nõõbid lahti, püksid vajusid alla — mis ma s' pidin tegema? Ega ma ometi kesk maanteed võind hakata pükse säädma.“

„Säh sulle saia!“

Ilmumas suurem koguteos

„Virumaa“

E. Rosenbergi toimetusel

Raamatus leiduvad pikemad ülevaated Virumaa muinasajast, ajaloost, geograafiast, geoloogiast, õlikivist jne., autoritelt: J. Jaanis'elt, K. Luha'lt, H. Prants'ult, G. Wrangell'ilt ja paljudelt teistelt.

Raamatus umbes 400 lehekülge ja üle 100 pildi

„No aga miks sa siis sellest nii salgasid? Miks sa kohe ei ütelnud?“

„Noh,“ naeratab teine viltu, „arvasin, et hakkate Viktoriga kodus jälle haukuma, et niiviisi ja niiviisi. Mina ei taha seda.“

„Mm,“ teeb Benno ja hiilib alt üles venna poole, kes kõneldes kuhugi kõrvale vahib. „Mm. Aga mina juba hakkasin korra arvama, et sa kuski mujal käisid.“

„Ah, et pekri juures?“

„Ei. Pekri juures sa ei käind, muidu oleks sul midagi taskus.“

„No kus siis veel?“ küsib vend tähelepanelikult. „Kui ma säääl ei käind, kus ma siis veel võisin käia?“

„Säääl . . . Jaamaülema Abi ja Klodvigi juures.“

Jälle hiilib alt üles, veeretab oma kahekümmelist taskus ja on kaval nagu kurivaim.

„No veel! No mis ma sinna pidin otsima! Hulluks oled läind või?“

„Mm . . . Noh, sa juba nagu seisid nende eest ükspäe.“

„Kus narr! No ütle, kas põle narr! Iga inime peab õiguse eest seisma. Kuigi ma neid papa siunamise eest kaitsesin, see ju ei tähenda veel, et —“

„No olgu! Aga kas tead, Aadnel, sa õige anna mulle veel üks kahekümmeline, ma pean homme ühe raamatu ostma. Üks vanema klassi poiss tahab müüa, annab odavasti.“

„Valetad! Nüüd sa küll valetad!“

„Hää küll,“ heidab Benno käega, „ära siis anna, kui arvad, et valetan. Las olla.“

„Säh, siin on sulle veel viiasteikümmend, aga jäta nüüd mu hing rahule. Ja pea kodus suu — seda ma sulle ütlen.“

Siis lähevad vennad vaikides koju. Noorem klõbistab rõõmsalt oma kapitaali ja rehkendab mõttes, mis selle eest kõik võib osta. Kompvekki, präänikuid, mõdu, koolivend Perajärve valgepäaga noa . . . ja mine tea, mis veel päle selle. Niisuurt summat pole tal veel millalgi olnud. Esimene pool päeva läks halvasti, aga teine on ootamata häa.

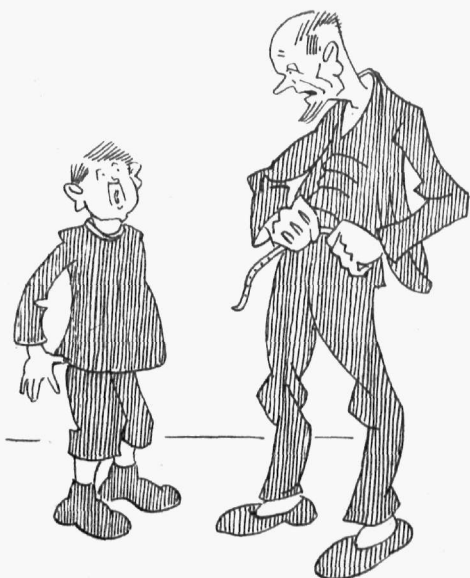
Kuid päeva kunagi ei tohi kiita enne õhtut, nagu ütleb vanasõna.

Noormeeste sisse astudes hakkab mammi Kiir kohe sööki lauale kandma. Aga samuti „kohe“ märkavad vennaksed, et vanemate näod on haruldaselt tusased. Keskmine vend Viktor muigab salapäraselt.

„Noh, Benno,“ küsib vana meister tõsiselt, „ütles, kudas sul täna koolis läks?“

„Ei kedagi,“ viskab koolipoiss raamatud voodi pääle, „niisama.“

„Mis see tähendab — niisama? Kas küsiti?“

„Soo“, võtab meister Kiir püksirihma vöölt, „tule siis nüüd siia ja lase püksid maha.“

„Küsitü küll.“

„Ja sina mõistsid?“

„Jah, mõistsin ikka kah.“

„Kas nurgas ei seisnud?“

„Ee-ei. Ei seisnud.“

„Soo“, võtab meister Kiir püksirihma vöölt, „tule siis nüüd siia ja lase püksid maha. Viis nähvi saad selle eest, et sa ei õppind, ja teine viis vale eest.“

Need sõnad tulevad Bennole nagu pikne selgest taevast. Missuguse väe ja võimu läbi võis papa tema tänastest äpardustest teada saada veel enne tema tulekut? Pidi olema telefon või telegraaf, kuid neile ju ei käind ühtki traati „sisse“. Aadnielgi kohmetab ja vaatab Viktorile küsivalt otsa. Südames aga: „Pole viga, las soab päälegi natukene utsitada see igavene koogumees ja hambairv Benno. Kuhu jäid näiteks tänagi tema kolmkümmend viis kopikat?“

Ning Benno saab utsitada. Saab oma nähvid (kes neid selle rüselusega õieti lugeda jõuab), poeb nurka, vahib säält välja nagu jää ja nuuksub.

Siis ei jõua vanem poeg enam taltsutada oma uudishimu.

„Kust sa seda tead, papa,“ küsib, „et ta täna ei mõistnud ja nurgas seisis?“

„Heldene aeg! Köster ise käis ennist siin antsuhi proovil ja kõneles. See poiss ei kõlba enam kuhugi. Seakarjas on ta koht. Ja lähebki kevadel seakarja — see on igatahes kindel.“

„Jaa, jaa, jaa,“ noogutab Aadniel Benno poole päaga, „ära valeta teinekord!“

Perekond istub söömalauda. Noorem võsu ajab jalad harki, tõrgub vastu, turtsub, kuid viiakse sinna karvupidi. Kes niisuguse teo pärast hakkab veel teist korda lauda katma! Aga ennekui poiss ivagi suhu võtab, ütleb nii:

„Jah, hää küll, mina valetasin küll, jah, ja sain selle eest peksta, aga kui mõni teine valetab, siis pole midagi. Jah...“

„Messe on?“ vaatab papa üle prillide. „Mis juttu sa ajad? Kesse see mõni teine on, kes valetab?“

„Nooh!“

„Ütle jalamaid, muidu saad uue keretäie!“

„Küsiges, mis Jorh täna tegi.“

„Mis ma tegin?“ ajab vanem vend silmad punge.

„Nooh! Kas arvad, et seda keegi usub, et sa

pekri eeskojas pükse kohendasid?“

„Mis pükse?“ hüüab meister. „Kus?“ Ja mamma:

„Mis see s' nüüd jälle on?“

„Sa igavene elajas!“ krabab Jorh laualt leivaviilaku ja viskab Bennole pähe. „Tõbras! Anna talle veel, papa!“

„Armas aeg! Mis see on ometi täna?“ hädaldab mamma.

Tekib üldine segadus. Benno hakkab suure häälega karjuma, otsekui oleks jumal teab kui palju haiget saand. Viktor võtab oma supitaldriku ja taganeb töötoa ukse poole, kartes, et tuleb veel midagi. Papa ise kõrgab lauast, kusjuures tool kolinal maha langeb.

„Tasa!“ kätatab Jorh Aadnielile. „Mis sa pillud, kui sa õige mees oled!“ Ja Bennole: „Ära mõirga, pagan, kõnele nii, et aru saab!“

„Noh, ma tulid koolist, nägin, et ta pagarimajast välja tuli. Siis valetab, et käind säält pükse säädmas.“

„Noh, noh?“ tõuseb ka Jorh lauast. „Mis säält s' oli? Traksid läksid lahti — ma pidin nad ometi kinni panema.“

„Kus?“ toetab meister kaks kätt lauale ja vaatab pojale silmi.

„Pagarimaja eeskambris, vöörikses,“ vastab poeg kaunis lihtsalt, kuid kindlusega.

„See on vale!“ kriiskab Benno. „Jorh käis Jaamaülema Abi ja Klodvigi juures. Ega ta neid muidu alati ei kaitseks. Minule andis enne kakskümmend,

Suur raamatuladu ja -valik igast teaduseharust ja ilukirjandusest

Otsitavad laospuuduvad raamatud muretsetakse
kähku / Nõudke katalooge ja prospekte.

J. G. Krüger / Raamatukauplus Tartus,

Telefon 760 // Rüütli tänav nr. 9 // Telefon 760

siis veel viisteistkümmend kopikat, et ma kodus ei ütleks, kust ta tuli. Kui ta õige mees oli ja pükse käis säädmas, mispäras ta siis maksis? Katsu muidu Jorhi käest mõni kopik saada!”

Sügav ja kohutav vaikus nagu kolesuures koobasmaas. Siis võtab vana meister prillid ninalt, asetab nad lusika ja kahvli kõrvale ning küsib pühalikult:

„Ütle, Jorh, kus sa käisid? Kas on see õigus, mis Benno praegu ütles? Vasta mulle tõe ja õiguse nimel, muidu nuhtleb sind jumal.“

Jälle vaikus. Ja veel sügavam ja veel kohutavam kui oli eelmine. Jorh paneb käe tooli seljatagusele, pöörab poolenisti akna poole, kortsutab kulme, ja nagu piinlikkudel silmapilkudel ikka — nohiseb. Kõigi kodakondsete silmad on kiindunud temasse.

„Ma küsin veel kord,“ ütleb papa, kikk-habeme tudisedes, „kas on see õigus, mis Benno praegu ütles?“

Seepäälle jonnakas tõmblus üle küsitava näo, ning siis vastab ta:

„Jah on. Pagarimajas olen käind enamaltki, käisin täna, ja lähen sinna ka tulevikus.“ Ning võttes pühaliku poosi, otsekui tahaks pidada pikemat kõnet: „Teate, armsad vanemad, mina olen tundma õppind neiu Juulie Wisplit, seda õmblejat, keda mõned halvad inimesed söimavad mitmesuguste söimunimedega; jah, ja olen leidnud, et see on kõigiti korralik ja ausate elukommetega inimene. Mina... mina armastan teda ja tahan teda endale abikaasaks kosida. Jah, ja see on nüüd öeldud tõe ja õiguse nimel, nagu sina, papa, mind käskisid vastata.“

Veel üks vaikus... kolmas ning viimane sel lõunasöögil.

Siis Benno, kähvatades nagu väike kutsikas:

„Kas ma ei ütelnud! Kas ma ei ütelnud!“

Ning mammi Kiir, raskelt ohates:

„Jumala püha viha...“

Ja viimaks meister ise, rusikaga lauale pörutades, otsekui oleks pikne sisse löönd:

„Sa oled hulluks läind! Sa oled mõistuse kaotand! Nad on sulle koerapööri-rohtu sisse söötnud! Nad on su ära kaend! Aga mitte iial ega iganes ei luba mina sulle naiseks võtta seda kuhjalavavaia, seda kintsvinklit, seda pilvelõhkujat, seda... seda... seda...“

„Palun!“ koputab nüüd ka Jorh sõrmenukiga laua pihta. „Sa ei tohi laimata inimesi, kellest sa midagi ei tea! Et ta meie võistleja on, see veel ei anna põhjust tema laimamiseks. Teiseks olen mina

„No siis, Jorh, siis pole sa enam meie perekonna liige.“

juba täiskasvand inimene ja võin teha, mis tahan. Mina teen oma südamesoovi järele ilma sinu loatagi — võid pörutada ja paugutada niipalju kui tahad.“

„Issand jumal!“ hüüab pereema. „Nii kõneleb meie oma liha ja veri!“

„Ah, nii! Ah, nii!“ annab meister laua pihta uue obaduse. „Siis minu lubamine ei tähenda enam midagi, mitte midagi? No siis, Jorh, siis pole sa enam meie perekonna liige, siis igatahes kihutan su siit majast välja koerapiitsaga — pane seda tähele!“

„Kihuta, kihuta. Mis siis, kui kihutad. Siis asutan endale uue kodu, ja siis on sul ühe võistleja asemel kaks. Katsume siis! Katsume! Mina ei karda. Mina olen Juulile luband teda ära võtta ja pean sõna. Kamanda ja rihmuta Bennot, kui tahad, anna Viktorilegi, aga mina käin oma südamesoovi järele.“

„Ole vait! Ole vait! Pea suu!“

„Ei pea. Sina ise käkisid mind kõnelda tõe ja õiguse nimel.“

Nii haamerdavad isa ja poeg veel umbes veerand tundi nagu Kirmastu sepad, siis vaibub vana meistri sisemine ja välimine jõud. Vanamees istub vaikides voodi servale, haarab mõlemate kätega oma vöbiseva põlve ümbert kinni, vajub kõssi ning noogutab keha edasitagasi nagu juut Paabeli vangis.

(Järgneb)

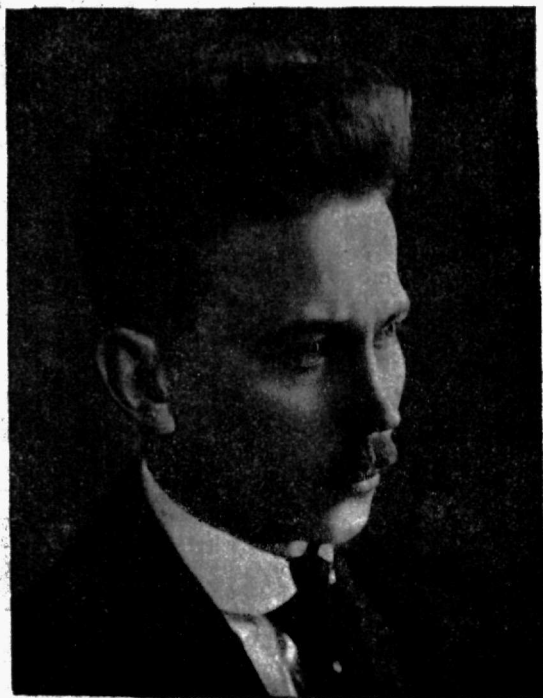
Mayne Read'i romaan

Järg

LV. Ootamata uudised

Don Silvio Martinets oli rikas karjakasvataja Mehhikos. Ta laialistel luhtadel käisid tuhanded hobused ja sarvloomad. Peremees ise oli elatand vanapoiss, armastas rahulist elu, hoidis igasugusest poliitikast eemal ja elas kodus oma vana õe seltsis. Don Silvio Martinets asus Tehhasesse juba siis, kui metsikud indiaanlaste suguharud, iseäranis komantshid, sagedasti valgeid koloniste röövimas käisid, ja ehtas eneselle maja, mis kindlust meelde tuletas. Elu selles majas oli alati ühtsoodu vaikne; ainult üks kord aastas, kui kariloomi märgiti, muutus maja elavaks ja kärarikaks. Siis oli majas suur pidu. Tihti sõitis selleks ajaks siia Rio Grande äärest don Martinetsi vennatütar, keda peremees ta rõõmsa meele ja elavuse pärast väga armastas. Et ilus külaline mõnes asjas väga mehelik oli, seda ei pannud don Silvio tähelegi, sest neiu oli säääl maal ja nende inimeste keskel üles kasvand, kus indiaanlaste verised röövkäigud harilikud.

Kõrgema seltskonna naisterahvad harjutasid endid nimelt julguses, vahvuses ja võitluse osavuses. Neid naisterahva omadusi hinnati kõrgesti ja kellelegi ei tulnud mõttesse sellepärast noort neitut laita. Don Silvio

Johannes Öunapuu †

Läänemaa Õpet. Seminaari esimene direktor. Suri 20. II k. a. 35 aastana. Uue kooli loomine — maja ehitamine ja kooli juhatamine — mõjus halvavalt hädisele tervisele ja õpilaste kui ka kaasõpetajate poolt lugupeetud koolimees suri parimas tööeas. Eesti kool kaotas O-ga energilisema ja suurejoonelisema koolimehe. J. O. oli pärit Tartumaalt.

oli suurema osa omast eluajast hädaohtude keskel mööda saatnud, seepärast meeldis talle Isidoora hoolimata vahvus. Don Silvio armastas vennatütart, nagu oleks see ta oma tütar olnud. Kõik teadsid, et pärast peremehe surma Isidoora ta ainukene pärija on, kelle kätte kõik onu rikkus läheb, seepärast vaatasid kõik tuttavad Isidoora kui maja perenaise pääle. Miguel Diatsil oli küllalt põhjust karta, et teda taga tullakse ajama. Isidooral oleks tarvis olnud onu teenijaile ainult käsku anda ja Diats oleks varsti puu oksal kõlkund.

Isidoora elas enamasti Rio Grande ääres ja sõitis vahel onu poole külla. Viimasel ajal viibis Isidoora tihti Leoni kaldal, et Moris Dsherald näha, keda ta armastas. Et Dsherald Isidoora vastu jahedaks jäi, tuli sellest, et Moris kaks nädala varem Luise Pointdeksteri kõrbend laanes juhtus nägema ja sellele oma südame andis. Isidoora ei teadnud sellest midagi. Ta armastas Dsheraldilt sellest ajast, kui jooibud indiaanlased ükskord laanes Isidoorale kallale kippusid ja Dsherald ta nende käest päästis. Isidoora lootis kaua, et Moris teda tähele paneb. Viimaks tahtis neiu otsuselle jõuda ja otsekohe küsida, kas Dsherald teda armastab. Selleks määras Isidoora mustangide püüdjalle aja ja koha kokkusäämiseks, kuhu aga Miguel Diats palumata ilmus.

Maha lamama jäänd Diatsi juurest koju jõudes sai neiu rahulisemaks, pidas hobuse kinni ja jäi mõtlema:

„See on hää, et ta sinna maha jäi. Keegi ei tea seda. Mis oleksin ma kodustelle ütelnud, kui ta siia oleksin toond? Sellest oleks skandaal tõusnud! Teised oleksid mu juttu müidugi uskund ja teda valjusti nuhelnud, aga nii on parem. Ta nurjatu siia ise ei julge tulla. Kuidas võis ta mulle ometi meeldida, olgugi, et lühikeseks ajaks? Tarvis on siiski kedagi saata, kes ta silmusest vabastaks. Säält tuleb Benito. Mingu tema. Benito, kuulge!“

„Mis on, senjoriita?“

„Kas tunnete legendikku säääl mäe otsas, Benito?“

„Tean, senjoriita!“

„Minge sinna! Säääl on üks inimene maas, kel käed ja jalad kinni seotud. Vabastage ta nõõrist ja laske minna. Aga ärge temaga midagi rääkige ja ärge ütlege ka, kes teid saatis. Ja veel, Benito! Sellest ei pea keegi midagi teadma, s. o. pääle tema ja meie kahe. Kas mõistate?“

„Mõistan, senjoriita!“

„Ah, unustasin! Säääl maas on mu kübar ja mantel. Tooge need ka ära!“

Teenija tahtis käsku täitma minna, aga Isidoora peatas teda ja ütles:

„Oodake, Benito! Ma sõidan ise teiega ühes.“

Neiu sõitis teenijalle tagant järele. Isidoorale tuli kiri meelde, mille Diats riiu ajal maha viskas. Kui keegi selle leiab, siis oleks see hirmus. Isidoora usaldas küll Benitot, ometi tahtis ta ise selle kompromenteeriva kirja üles võtta. Kuidas võis see Laanehundi kätte sattuda? Äraandja Hosee, see müüdav hing on mu kirja Diatsi kätte annud! Või võttis Diats kirja vägisi Hosee käest?

Mõlemad arvamised olid tõenäolised. Diatsilt võis kõike oodata, aga teenija Hosee oli viimasel ajal ka kahtlane.

Isidoora ja Benito jõudsid mäeharjale lagendikule. Diatsit säääl enam ei olnud. Kübar ja mantel olid maas, aga kiri oli kadund.

„Võite minna, Benito!“ ütles Isidoora. „Nagu näha, on inimene, keda me vabastama tulime, oma jõuga vabaks saand ja ära läind. Pidage meeles, Benito, et te mulle lubasite saladust hoida.“

„Olge mureta, senjoriita!“

Isidoora jäi üksi. Ta pani kübara pähe ja võttis mantli ümber. Lagendikule tuli Hosee.

„Kuhu sa kirja panid?“ küsis Isidoora.

„Andsin ära, senjoriita!“

„Kellele?“

„Jätsin kirja hotelli. Säääl üteldi mulle, et don Mauritsio ära oli söitnud.“

„Valetad! Sa andsid kirja Miguel Diatsile. Ära salga, tean kõik!“

„Andke andeks, ma ei ole süüdi!“

„Kui palju Diats sulle maksis? Kõnele!“

„Ta võttis mu käest kirja vägisi ega annud mulle midagi.“

„Tema ei annud, mina annan! Võta! Teenistusest kihutan sind minema! Mine mu silmade eest!“

Isidoora hakkas ratsapiitsaga kõlvatut teenijat peksma.

„Kao mu silmist!“ hüüdis Isidoora.

Hosee täitis seda käsku kiiresti. Häbi ja valu pärast karjudes kadus ta põõsastesse.

Kurvastatud Isidoora sõitis koju. Õues olid inimesed ärevuses koos. Mehed käratsesid ja täristasid vihaselt sõjariistu, naised nutsid ja ringutasid käsi.

„Mis siin on juhtund?“ küsis Isidoora vastutulejat Benitot.

Benito seletas, et hiljuti siia kolind naabri Pointdeksteri poeg on ära tapetud. Seda arvatakse indiaanlaste teoks. Seepärast on inimesed ärevil. Tehhases

Ilmuvast koguteosest „Virumaa“

Kunda jõgi Virumaal.

on tapmised sagedad ja harilikud juhtumused, mis kedagi imestama ei pane; aga jutud indiaanlaste ilmumisest ajavad inimesed äreville. Tapetud noormehe nimi avaldas Isidoora kohta mõju, sest sel oli ilus õde, keda ta ise oma silmadega oli näind. Isidoora mäletas, et ükskord see neiu Dsheraldi seltsis talle oli vastu sõitnud. Isidooral oli õnnetust noormehest kahju; teise ilusa neiu nimi ei osand ega suurendand sugugi tema kadedustunnet, mis ennast endist viisi valusalt tunda lasi.

Pikkamööda kadus kaastundmus ja asemelle asus ükskõiksus võõra valu vastu. Mõne aja pärast tõusis elav huvi ükskõiksuse asemelle, sest keegi tõi tapmise kohta ligemaid teateid ja avaldas arvamist, mis mustangide püüdjat Moris Dsheraldi kuriteos kahtlustas.

See viimane uudis erutas Isidoorat nõnda, et ta hobuse selga istus ja hotelli sõitis. Siin üteldi talle, et Moris Dsherald ära söitnud. Kurvalt sõitis neiu koju ja leidis jälle käratseva inimkogu eest. Ärevuse põhjuseks olid uued teated: mõned don Marti netsi sulased olid laanes pääta ratsanikku näind. Hirm nägijate nägudel oli tunnis-tajaks, et nende jutul tõsi taga oli.

LVI. Pauk

Terve õõistus Seb Stemp haige juures ja sai ta sonimisest kaks asja teada: et Moris Luiset armastab ja et Henri on tapetud. Viimane asi pani Stempi kangesti imestama. Ta ei võind kuidagi uskuda, et Moris Henri tapja on, aga niisugused faktid, nagu noorte meeste tüli, kübar ja mantel, tegid vanamehe meele rahutumaks.

Stemp ootas, et politsei iga silmapilk uksest sisse astub, seepärast ei lahkund ta haige voodi äärest. Hommiku eel kuulis kütt väljas koera haukumist. Ta kustutas tule ja läks õue vaatama, mis säääl on. Stemp vaatas mäekünka poole üles. Kahel pool seisid mustad puude grupid; mäe harja keskkohast mustas heleda taeval taustal. Oleks nüüd mäe harjal uss roomand, see oleks

Sisevete büroo kog.

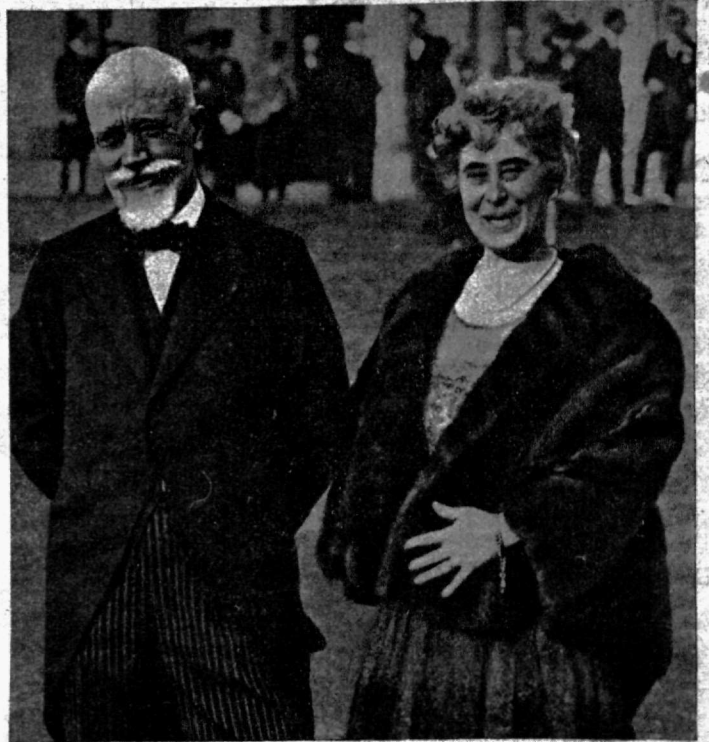
Ilmuvast koguteosest „Virumaa“

Jääväli Krinsha külas, talvel 1923—1924

Greeka sündmustest

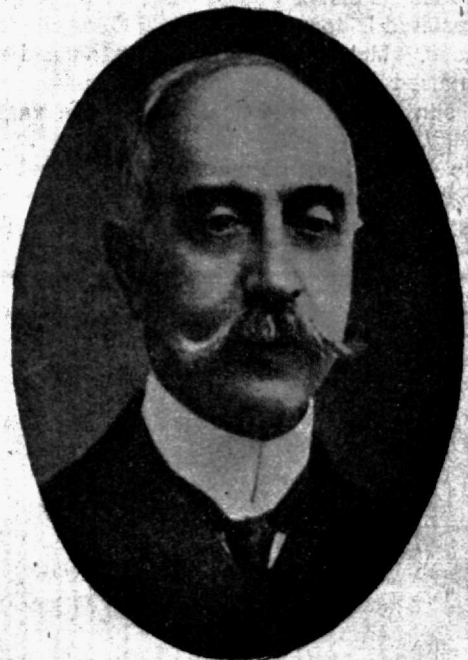
Greeka kuningapaar omalt maalt lahkudes. Kuningas Georg II kergitab jumalaga jättes kübarat

Greeka riigimees Venizelos oma abikaasaga

Kaunim kuninganna Euroopas — Greeka kuninganna Elisabeth. Endine Rumeenia printsess

Admiraal Kondouriotis
Greeka poliitikategelane

näha olnud; praegu aga ei olnud sääl midagi. Kaugelt kuuldus liginev hobukapjade plagin ja puie tagant tuli ratsanik nähtavalle. Hobuse ja ratsaniku siluett oli selgesti safiirsinise taeva foonil näha. Hobuse kuju oleks igauks võind selgesti üles joonistada, kuna ratsanikul

pää puudus. Stemp ei uskund oma silmi. Ta hõõrus neid, vaatas uuesti ja nägi jälle — pääta ratsanikku. Hobu astus pikkamisi ühtlaste sammudega. Vaataja pani iga liigutust ja üksikut hobuse ja ratsaniku osa teraselt tähele ja tuli otsuselle, et see ei ole mitte viirastus.

Hobune ja ratsanik kadusid puude taha. Stemp ei olnud argade seltsist, ometi käis tal värin üle keha ja huuled kahvatasid. Hulgalt ajal ei pöörnud ta silmi säält kohalt, kuhu hobune kadus.

„Arvasin, et üks purjus päaga iirlase silmad pääta ratsanikku näha võisid; nüüd pean uskuma, et tal õigus oli!“ pomises Stemp, kui ta imestusest natukene toibus. — „Nüüd tunnen minagi, et mul närvid on. Mis see peaks olema? Oleksin lähemal olnud... Kes keelab mind lähemale minemast? Kui see ka kurat ise oleks, ega ta mind ometi ära ei sööks? Katsun, kas mu püssi kuul seda tonti sadulast maha ei löö...“

Kütt läks mäe külge mööda üles ja lootis veel kord imelist ratsanikku näha. Ja tõesti, kui Stemp kõrgemale jõudis, kerkisid mäeharja tagant pääta ratsaniku õlad nähtavale. Kütt astus veel mõned sammud ja ta ees seisis hobuse kuju kõrvust kabjuni. Hobu jäi seisma. Ka Stemp jäi seisma. Teine mees ta asemel oleks joosma pistnud hirmu pärast; aga Stemp ise otsis seda kokkujuhtumist, et teada saada, kas ratsanik elav inimene või põrguline hirmutis on. Julge mees võttis püssi ja sihtis ratsanikule otse südame kohale. Korruga peatas sihtijat mõte, et ta tapjaks võib saada.

„Mis siis, kui see elav inimene on?“ sosistas kütt eneselle. „Kahtlen aga selles. Kui ta inimene on, siis peab ta minule vastama. Kuulge, isand, miks sõitsite te ilma pääta kodunt välja? Kuhu te oma pää unustasite?“

Vastust ei olnud. Hobune hakkas häält kuuldes norskama.

„Kas te ei kuule? Teiega räägib Seb Stemp, Kentukist. See mees ei mõista naljatada. Palun, vastake minule, muidu lasen Teile kuuli pihta! Nagu näha, ei taha te mulle vastata. Kui te kurat olete, siis ei tee kuul teile midagi; olete aga inimene, siis käib te käsi halvasti. Te vaikite ikka veel? Annan teile kuus sekundit mõtlemiseks aega. Üks, kaks, kolm, neli, viis, kuus!...“

Pauk kõlas, kuul vihises ja pörkas millegi kõva pihta. Ratsanik ei liikunud, ainult hobune ehmatas, hirtatas — Stempi kuulmise järele isegi pilkavalt — ja pani laane poole joosu. Kaua ei saand Stemp imestuse pärast toibuda. Tähendab, et ratsanik ei olnud inimene. Seb Stempi soontes hakkas veri tarduma. Vanamees seisis kui tulp ega saand enne kohalt kui hirmus ratsanik kaugelle silmist kadus. Viimaks hakkas Stemp ennast liigutama ja tuli kiiresti tuppa tagasi. Siin jäi ta rahulikumaks ja jõudis otsuselle, et nähtud ratsanik kuratki ei võind olla.

„Kuulsin, kuidas kuul nagu millegi kõva asja pihta läks, nõnda siis ei olnud ta vaim ega põrguline,“ arutas Seb Stemp edasi. — „Kurat võtku! Rohkem ei maksa selle üle pääd murda.“

Oli juba suur valge, kui Stemp tuppa tagasi tuli. Ta määris haige haavad indiaanlaste rohuga, mis ruttu parandab, äratas siis Felimi ja pani ta Dsheraldi voodi juurde valvama. Laane arsti-rohtudest tundis Stemp paljugi; ka teadis ta, et haige haavad kardetavad ei ole, ega ei oleks nende pärast ühegi arsti juurde abi otsima läind. Dsheraldi ähvardas hoopis teistsugune hädaoht.

„Kas sul siin midagi süüa ei ole?“ küsis Stemp Felimilt.

„Mitte midagi! Kõige pahem on see, et tilka viinagi kodu ei ole.“

„See on sinu süü!“ kärgatas Stemp vihaselt Felimille ja astus sellele sammu ligemale.

Lloyd George kõneleb

„Eksite, mr. Stemp! Ma jõin ainult selle ära, mis pudeli põhjas oli, muu osa jõid indiaanlased.“

„Tühi jutt! Ise lakkusid kõik ära. Nüüd ei ole viskit lähemalt saada kui kahekümne penikoorma kauguselt. Olgu! Ega seepärast veel nalga surra, et suutäit viina ei ole. Nälja pärast sööksin ma hundi ära. Lähen lasen mõne linnu; sina aga ära haige juurest eemalle mine! Kui keegi siia sisse peaks tulema, siis anna sellest mulle kohe teada. Sellest ripub mr. Dsheraldi elu. Kas saad aru?“

Felim töötas kõik Stempi käsu järele teha, ja vana kütt läks metsa. Felim läks ka õue, vaatas järele, kas maja ligi kedagi ei ole, ja istus siis lävele, et tarbekorral hüüda ja Stempi kutsuda.

LVII. Signaal

Umbes kümme minutit oli Felim lävel vahti pidand, kui ta jälle kapjade müdinat kuulis. Iirlase süda hakkas kiiremini tuksuma, sest ta ei teadnud, kes tuleb, ja kartis teist korda pääta ratsanikku näha saada. Puude

tagant tuli tõesti ratsanik nähtavale, sellel oli aga pää ja päälegi ilus nägu.

„Kena noormees,“ mõtles Felim, „aga miks tal nii kurb nägu on, nagu tuleks ta vanaema matuselt? Ülemise moka pääl alles udemed nagu hanepojal... Helde taevast, see on ju naisterahvas!“

Irlasel oli õigus. Tuleja oli Isidoora. Tal oli tõesti mureline nägu. Tee Dsheraldi elukohale oli neiu le hästi tuttav. Eksida ta ei kartnud. Tuleja ei imestand sugugi selle üle, et imeline mees lävel istus.

„Kas siin elab don Mauritsio?“ küsis neiu ja püüdis võimalikult selgesti rääkida.

„Te küsite don Merishou? Niisugust siin ei ole. Balmobalis oli meil don Merishou; ta nimi ei olnud mitte Don, vaid Pet.“

„Don Mauritsio, Moris?“

„Ah Moris? Vist Moris Dsherald? See on mu isand.“

„Nu jah, senjoor Dsherald.“

„Jah, mister Dsherald elab siin ja püüab mets-hobuseid. Kodus, Irimaal on tal suur loss. Sää!

Wales'i prints, Inglise troonipärija

nutab nüüd ööd ja päevad mu isanda pärast üks ilus sinisilmaline neiu. Telegi peaksite nägema, kui ilus ta on.“

Armukadedus on hää tõlk. Isidoora sai ingliskeelest vähe aru ja Felim rääkis sedagi hirmus halvasti, aga sõnadest „ilus neiu“ sai küsija kohe aru.

„Tahaksin teie isandat näha. Kas ta kodu on?“ küsis Isidoora.

„Kodu küll, aga mis teil tarvis on?“

„Pean teda näha saama.“

„Nüüd võivad mr. Dsheraldi juurde ainult tohter ja preester minna, aga teile see ei sünni.“

„Mispärast?“

„Ta ei ole riides. Tal ei ole muud ihu pääl, lubage ütelda, kui hame ja nartsud, millega mr. Stemp ta haavad kinni sidus.“

„Ma ei mõista teid, senjoor!“

„Kas siis küllalt selgesti ei ütelnud, et isand voodis lamab?“

„Nii hilja voodis? Kas haige on?“

„Seda kogu aja teile seletasingi.“

„Haige! Ütelge mis on juhtund?“

„Isand on haige seepärast, et keegi teda kriimustas. Tervet kohta ei ole ihu pääl! Keegi oleks nagu kotti pistnud, kus kassid sees olid. Päälegi ei ole ta praegu enese juures?“

„Kuidas enese juures?“

„Nõnda: vähkreb voodis, nagu ajaks keegi teda ahjuhargiga taga. Minu arvates aitaks teda lonks viina kohe; kahjuks ei ole meil mitte tilkagi kodus. Mistriss, ega teil viskit kaasas ei ole?“

„Väga kahju, senjoor, et mul midagi sellesarnast kaasas ei ole! Olge hää ja ütelge, kas ma võin te isandat näha saada?“

„Mis te temast näete? Tõendan teile, et ta täna teie ja oma vanaema vahel vahet ei mõista teha.“

„Võin teda aidata. See on mu kohus, sest ma olen võlglane.“

„Ah võlglane! See on teine asi. Seepärast ei maksa teda tülitada. Olen oma isanda usaldusmees. Ma ei mõista küll kirjutada, aga kviitungi alla oskan ma allkirja asemelle riste teha. Uskuge, mu isand on nii aus mees, et ta teilt teistkorda oma võlga nõudma ei hakka. Raha on tal nüüd tarvis, sest meie tahame siit ära sõita.“

„Minu võlg on moraalne, mitte rahaline.“

„Ainult? Noh, siis on sellega aega küllalt. Mister Dsherald ei saaks praegu teist aru. Kui ta meele-märkuselle tuleb, siis ütlen talle, et te siin käisite.“

„Kas võin teda näha?“

„Ei! Mind pandi siia vahti pidama, et keegi ta juurde sisse ei pääseks.“

„Olen üks don Mauritsio sõpradest.“

„Kust ma seda tean? Te võite ta kõige õelam vaenlanegi olla.“

„Ma pean teda nägema ja näen ka!“

Nende sõnadega astus Isidoora ukse poole. Külalise tõsine ja vali nägu pani Felimi uskuma, et ta isandat hädaoht ähvardab. Irlane andis vilega Stempile signaali. Koer hakkas häukuma. Linnud metsas panid kisama. Tõusis arvamata suur kära. Imestusega vaatas Isidoora Felimi pääle ega mõistnud, miks see nii suurt kära tõstis. Felim seisis rahulisti läve pääl inimese näoga, kes lõpuni oma kohust täidab.

(Järgneb)

Lord Byron

100-aastase surmapäeva mälestuseks

„Odamehele“ kirjutand Gustav Saar

“There is a fire
And motion of the soul which will
not dwell
In its own narrow being”

(Byron, Ode to Napoleon.)

Kogu tsivililiseeritud ilm kummardub 19. aprillil mälestades üht XIX aastasaja suurimat poega.

Olgu esitatud mõningaid jooni sellest ilnamure laulikust ja aastasaja vaimlise revolutsiooni-murrangu sünnitajast inimesena ja poeedina.

On ilmne, et vaimu muutuvus inglise romantismis enne Byroni on hapralt ühendatud revolutsioonilikkusega moraali vastu. Kirjanikud Wordsworth ja Coleridge matkisid küll, Prantsuse revolutsiooni aegu, pantisokratismi ja meelitsesid radikalismi, kuid nende revolutsioonilikkus tumenes tärkava reaktsiooni kumas ja nende demokraatlike vabaduse iha suundus konservatismile poliitikas ja kirjanduses.

Wordsworth'i ja Coleridge'i tavaline revolutsiooniline esinemine omas juba omalt loomult puht artistliku varjundi, ühenduses stiili teatud konventsioonide purustamise ja uute elementide ning vaadete toomisega luulekunsti käsitlusse.

Mõlemad kõnelesid palju kirest ja kirglikkusest, kuid see ei taunind konventsionaalset korda ega sotsiaalseid pahesid.

Näeme, et vastandiks mandril valitsevale käärimisele, oheldas inglise tolle põlve kirjanikke täieline lojaalsus. Noorema kirjanikude põlvega, kes end tundsid vahenditult ligemal sotsialismile ja ateismile, omas inglise kirjandus revolutsioonilise värvingu. Siia perre kuuluvad Byron, Shelley ja Keats; kolm isiklikku, ereda-ilmelist ja tähelepanu väärivat kuju.

Nendest kolmest esimesena mainitu, ilnamure poeet George Gordon Noel Lord Byron (suguvõsa kuues edustaja) sündis Londonis 22. jaanuaril 1788 (ühel aastal Weltschmerz'i (ilnamure) filosoofi Schopenhaueriga). Põlvenedes kuulsast ja vanast, kuid allakäivast normannide aadliseisusest, kandis endaga selle ajaloolisi karakteri jooni. Ta esiisad olid tuntud vahvuse ja hulljulguse läbi. Poeedi vanaisa, admiraal John Byron — tavaliselt “Foul-weather Jack” — keda kirjeldab pojapoeg oma Don-Juanis laevaõnnetuses, oli omamoodi „lendav hollandlane“. Selle vanema poja, kapteni John Byroni, teisest abielust rikka Gight'i krahvkonna Aberdeenshire'i pärija Catherine Gordon'iga sündis George. John Byron pillas oma naise vara, sattus võlgadesse, ning elas pagulaseks Prantsusmaal, kuhu surigi varsti päälle poja sündi.

Poeedi ema oli arukas kuid äkiline ja kapriisne naisterahvas, kes armastas vahel oma poega kirglikult kuid säälsamas oli valmis teda piinama kõige tooremal kombel, mis terasena löikas sügavale noore tundelikkude hinge.

Hariduse omas Byron Aberdeeni ladina ja Harrow keskkoolis ning hiljem Cambridge'i ülikoolis. Koolisõpru valis alati alamast seisusest, avaldas nende vastu suurmeelsust ja hääsüdamlust. Harrow's armus 1803. a. suvel Miss Mary Anne Chaworth'isse. See viimane romantiline armastus on enam kui viie pateetilise poeemi sisuks. Ülikoolis veetis suurema osa ajast ujumisel, ratsutamisel või märkilaskmisel. 1799 suri lastetu onu ja noor George päris lordi nime ning varandused. Suvel 1807 avaldas oma esimese trükitud luuletuskogu “Hours of Idleness”, millele reageeris terava arvustusega “The Edinburgh Review”, kuulus noortele kirjanikkudele kallaletungijana. Haavund noor poeet vastas Pope'i “Dunciad” eeskujul kirjutatud innuka ja vaheda satüüriga “English Bards and Scotch Reviewers” (Inglise laulikud ja Schoti ajakirjanikud), piitsutades kõiki tolaeagseid kirjanikke, eriti Jeffrey't, kelle arvas arvustuse autoriks. Täiealiseks saades võttis lühikest aega osa Ülemkoja istanguist. Reisis Portugalias, Hispaanias, Greekamaal ja Väike-Aasias. Ujus, nagu Leander, mai-kuul 1810 üle Hellespondi Sestost Abydos'se tunni ja kümne minutiga. Ema haigusest kuules, ruttas 1811 suvel kodumaale, saabus sinna aga päälle selle surma.

Reisides kirjutas kaks laulu matkamiseeposest “Childe Harold Pilgrimage” (sarnane Goldsmith'i „Travellerile“). Mitme sõbra soovil avaldas need 1812 kevadel.

Byroni biograaf ja parem sõber, kirjanik Thomas Moore jutustab sellest: 1) „Effekt, mille saavutas see poem oma ilmu-

misel, oli omas ootamattuses ja jõus võrdne äikesele. Poeedi au ei esildund pikka, vaid kui nõialoss kerkis ühe ööga. Töö esimene väljaanne levines momentaanselt ning Byron ja Childe Haroldi nimesid tundis igauks. Väljapaistvamad tolleaja inimesed, isegi need keda ennist haavand oma satüüriga, ruttasid temaga kohtamisele, et avaldada isiklikult oma imestust ja rõõmu. Ta sai sadandeid kiituskirju, alates kõrgete riigimeeste ja filosoofidega ning lõpetades suurtsugu seltskonna daamidega. Tänav (uulits), kus ta elas oli hommikust õhtuni täis toredaid sõiduriistu, mis peatusid tema ukse ees. Ja Byronile, kes alles hiljuti tundis Londonis üksildust, olid lahti kõrgema seltskonna salongid, kus teda vastu võeti suurima imestusega.“ Byron ise kir-

Lord Byron

jutab oma päevikus: “I awoke in the morning, to find myself famous” (ärkasin hommikul, leides end kuulsana).

Inimesed olid tüdinend W. Scott'i romaaniidest, kuna Byroni maailm oli midagi uut seni olematut; enne muud paelus lugemist autori melankoolsus ja uudsus hommikumaist ainet tarvitades.

Childe Haroldi ilmumisele kavatses Byron kirjutamise jätta, kuid iha luuletaja au järele tärkas ülesti ja lähema nelja aasta jooksul avaldas mitmed jutustused värsides, (The Giaour, The Bride of Abydos, The Corsair, Lara, The Siege of Corinth, Parisina ja mitmed vähemad), mis leidsid samasuguse vastuvõtu.

Võlgadesse langenult abiellus rikka Anna Isabella Milbank'iga, mis aga osutus ebaõnnelikuks ja millele peatselt lahutus järgnes. Byron, seltskonna poolt häbistatult lahkus jäädavalt Inglismaalt (aprillil 1816).

Kui seni oli Byroni melankoolsus ja ilnamure vaid ülev poos, osutus see kodumaa ummikuist pääsedes loomusunniliselt toredaks trotsiks ja vihaks.

Kodumaalt lahkond seltsis ta Shelley'ga Genfi järve ääres. Kirjutas siin “The Prisoner of Chillon”, “The Dream” ja “Childe Haroldi” kolmanda laulu ning reisis sama aasta sügisel Itaaliasse, elades laialdaselt lõbunäljast ja kiimast elu vaheldamisi Milanos, Veronas, Venezias, Ferraras, Florenzis ja Roomas, hellitatult säälese aristokraatia poolt. Isegi näiliselt lõbudele andund ei unustand ta sõnastamast omi hinge palanguid, milleks pühendas ööd ehk pigemini ülejäänud osa öödest.

1819 kirjutas “Childe Haroldi” neljanda osa, “Beppo” ja alustas “Don-Juan”i. Järgnevate aastate toodang on oma laadilt

1) Thomas Moore Lord Byrons Life and Letters. London 1875.

dramaatiline (Marino Faliero, Manfred, Sordanapalus, Cain a Mystery). Neil puuduvad lavakunstilised väärtused, puudub tegevustik ja kandvus on kõnedel, mille poolest liginevad pigem Corneille ja Racine'ile, kui Shakespeare'ile. 1822 valmises ta satüür "Don Juan". See vormilt eepiline, kuid vaimult lüüriline töö kuulub kahtlemata Byroni kõige paremate hulka.

Poliitiline võitlus tõukas Byroni viimaks lõpulikult kirjandus-pöõlult. 1823 kevadel valiti ta Greeka komitee liikmeks. Selle vabastuseks Türgi ikkest tegelikke samme astudes, osutas häid diplomaadi kalduvusi. Omal laeval reisis ta sinna ja toetas mässajaid. Teda austati kuningana ja ta püüdis enne muud lepitada omavahel rüüdlavaid greeklasti.

Palavikku põdedes halvenes tal tervis veebruaris 1824. Pea paranes küll sellest lühikeseks ajaks, kuid 19. aprillil kell 3/6 öhtul süüks see XIX aastasaja suurim individualist päale Napoleoni. Surm oli kokkukõlas ta elu ja töödega.

Byroni poeedina ja inimesena võrreldes jääb viimane kaugele maha; õigustab Remy de Courmont väide, meeskirjaniku teose kõrgemalseisust ta autorist.

Byron pole osand peita vähemat kui üksikasja oma elust, millisel põhjusel teame temast vast rohkem kui seda tarvis. Isikuna teda karakteriseerida on raske. Ühed võivad lugeda teda suurimaks misantroobiks, teised aga praegusaja harilikumaks Don-Juaniks.

Lord Macaulay kirjutab omis mälestusis Byronist: „Ta omas pää, mida armastasid kopeerida skulptorid, kuid samal ajal jalad, mille üle naersid sandid uulitsal.“ (Olgu tähendatud, et Byroni pahem jalg oli juba sündimiselt vigane, mis oli üheks mõjuriks ta iseloomu arenemisel.)

Kogu sest virrvarrist eraldavad aga kaks kindlamat joont: individualism ja auahnus. Siia juure peab märkima: kire, tundelikkuse ja üliarenend fantaasia võime. Omalt temperamendilt oli ta täieline lõunamaalane. Ta peened näojooned väljendasid äärmist liikuvust ja selgust.

Ta poemidest õhkub seda universalismi leili, mis sarnastab nad „Noore Wertheri kannatustele“ ja „Uue Heliose'le“ — aktiivse revolutsioonilikkuse esitajaile mandril.

Byron tundis ainult üht mees- ja samuti ka naistüüpi. Ta meestüüp oma küünilise põlguse ja murega oli võimas ainult armastuses. Ta naistüüp on täieline häädu ja õrnus, kes armastab meelitada ja olla ühtlasi meelitatu, kuid tal ei puudu võimalus ematiigriks.

Byroni luule on oma olemuselt lüüriline, väljendus-vormilt aga suuremalt jaolt, kas eepiline või dramaatiline. Luule meetrum on enamasti okto — süllaabiline jamb ühendatud anapaüstiga. Ta kirjeldusis peegeldub realism — see inglise kirjandusele omane joon.

Byroni fataalne viga on ta keeleline konarlus. Keel, mis heliseb Milton'i, Wordsworthi, Scotti, Shelley ja Tennyson'i käes, on temal täis jämedaid vigu, mis huvitav poeedi hingeelu, mitte aga poeesiat uurides. See vist on annudki tõuke, et kodumaal igal pool teda küllalt vääriliselt ei hinnata. Selle suuna praeguseist esitajaist võiks mainida prof. George Saintsbury moralismi ja taguluse kaitsja inglise kirjanduses. Oma töös „A history of nineteenth Century Literature“ eitab ta Byroni täiesti.

Olgugi, et arvamised Byroni, nagu iga geenius üle, väga lahkuminevad, ühtuvad need siiski ühes: Ükski inglise poeet või kirjanik, väljaarvatud W. Scott (õigem Waverley autor), pole löigand sarnast populaarsust oma kodumaal ega ka välismaal, milliseks tõenduseks Euroopa kirjanduses tema mõjutatud kirjanikkude arv (V. Hugo, Lamartine, Delavigne, Alfred de Musset — Prantsusmaal, Börne, Müller, Heine Saksamaal, Leopardi ja Giusti Itaalias, Pusckin ja Lermontov Venemaal ja Michiewicz ja Slowacki Poolas).

Prof. W. J. Courthope¹⁾ tähistab Byroni „sotsiaalse revolutsiooni romantiliseks satüürrikuks ja märatsejaks religiooni ja moraali äraigand nõuete vastu.“

Goethe lubab ainult Byroni enda kõrvale asetada ja H. Taine ütleb: „Kui Goethe oli üldsuse poeet, siis oli Byron individuumi apostel ja kui ühes väljendub saksa vaim, siis leidis teises inglise vaim oma kajastust.“

1) A. history of English Poetry VI p. 274.

Kus Ameerika merimehed elavad

Paul Schwalbe

Kord oli aeg, kus ainult uhked purjelaevad meie seitsmel merel ümber sõitsid. Siis arvati, et nad igavesti merede valitsejaks jäävad. Kuid tuli auru-laev, hiljem elektrijõul aetud hiigla „ujuvad hotellid“, ja nüüd leidub mõne endise uhke purjelaeva kere veel suurliinna sadamates, kus ta prahi- ja sõeparkaks ümberehitatud on!

Ja nüüd on isegi vana merimeeste „kuldne elu“ maal reformeeritud. Romantilised ajad merel kadusid juba veerandsaja aasta eest, ja nüüd ei leidu ka enam sadamas „elu“, nagu seda merimehed endistel aegadel mõistsid.

Ja viimaks — vanaaegsed merimehed ise on kadund, nii kompleetselt, nagu nende endised „briggid“, „skuunerid“ ja „kolmemastilisedki“, mis 50 aasta eest Ameerika lippu igasse ilmanurka kandsid! Siin ja sääl võib veel mõnda „old-timer“ — vanaaegset — trehvata, kes teab, mis tähendab jaanuari tormidel üleval mastiraadel balangseerida, kuid väga harvad on sellest ajast järele jäänd. Ühed jõid endid surnuks, teised kaotasid oma elu merel.

Mõne aja eest oli mul juhus New-Yorgi sadama üht vanaaegset „before-the-mast“ merikaru trehvata, kes mossis näoga ühe suure kaubalaeva sillal vaske puhastas. Mis ütles see mees praeguste aegade kohta?

„Merimehed? Pole enam merimehi tänapäev. Mõtle — eile tuli üks niisugune siia madruse kohta otsima, õlgkübar pääs, lill rinnas, just nagu „bloody“ panga kirjutaja! Meie jõime omad rahad läbi ja saime selle eest merimeeste nalja; nüüd raiskavad nad oma raha rijete

pääle. Mina sõitsin oma päevil ühe särgi ja paari püksitega ümber maailma; polnud mul mütsi ega saapaid.“

Suur muutus on paaril viimasel aastakümnel New-Yorgi laialdasel sadama-äärsel juhtund. Front-street ja South-street on nüüd õõseti niisama vaiksed, kui Wall-street ja Maiden-Lanegi. Ja siin kõlasid kord laul ja trallitamine ööd läbi! Kõrtsid ja tantsumajad, kus madrused jõid ja oma rahad kaotasid, kus neid rõõviti ja pekseti, ja kust nad hiljem meelemärkuseta olekus välja-sõitvatele laevadele tassiti, on nüüd kenadeks pudukauba poodideks ja kohvikuteks muutund. „Svenska-mamma“ suurepärane joomakoht Cherry-streetis, kus Branigan, kõrtsimees, igal mehel viie senti eest nii palju õlut lubas juua, kui see ühe sõõmuga jõudis, on nüüd merimeestele ainult roosiliseks unenäoks, ühes „mamma“ kuulsate „seinalliledega“, kellede ilusad silmad ja libedad sõrmed selle eest hoolitsesid, et ükski dollar kaduma ei võiks minna. Läind on ka „Kõige Rahvuste Lipu“ tantsumaja James-streetil. Sullivan „Chain-Locker“ (ankruketi-kamber) Houston-streetil ja „Honest Man“ (aus-mees) oma klaaspudelid laevadega, laesrippuvate madudega ja saepuru põrandaga Front-streetil. Üks endine suurem kõrts on nüüd Y. M. C. A. osakond, mille särav silt mõõdakäijatele merimeestele pilkavalt otse näkku vaatab.

Kõike seda ei või otsekohe keelusääduse arvesse kirjutada, sest New-Yorgi sadam on alati üks vagusematest maailmas olnud, nende jutu järele, kes oma tee mitu korda ümber ilma on joond. Asjad jäid vaikseks juba ammu enne keelusäädust, ütlevad nad — jäivad

vaikseks üle ilma — ja see oli purjelaevade kadumine merelt, mis karvaste rindadega ja lõvisüdametega mehi nõudsid. Nad raputavad kurvalt pääd kui nad sellest räägivad!

Sääl on „South-street“. Paarkümmend aastat tagasi olid siin kõrtsid kaldal postide otsa ehitatud, mis üle vee ulatasid, nii, et sõudepaadid mõõna ajal sinna alla võisid sõita, et meelemärkuse ta madruseid, kes oma raha maha olid joond, pöranda-luukide kaudu vastu võtta, ja neid eemal ankrus seisvatele laevadele sõudutada „pääle munsterdamiseks“. Ükskord „Shanghai“ (vägivaldne või pettuse teel laevale toomise akt) ühe luugi kaudu surnud hiinlane, ja võeti käsiraha tema eest vastu, enne kui laeval leiti, et mees mitte „ainult joobnud“ ei olnud. Seda loeti väga rumalaks tembuks.

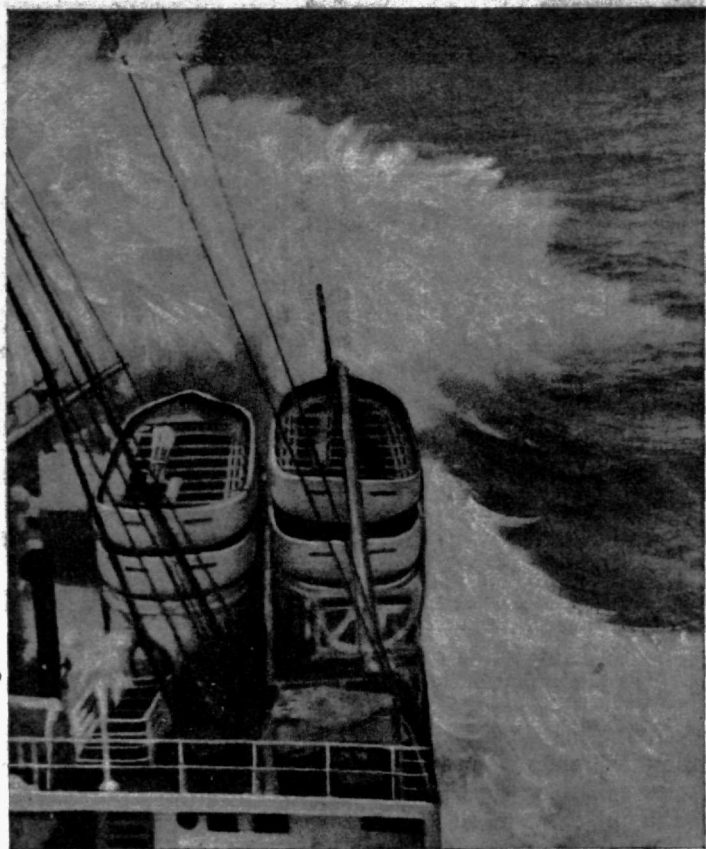
Kuid nüüd on merimees South-streetis palju julgem kui Broadway'l, sest kõik endised jooma- ja tantsumajad on kadund, ja selle kuulsa veeäärse tänava keskkohal, kus enne igavene roppus ja rõõvimine valitses, sirutab nüüd uhke 16 kordne hoone taeva poole, mille tipul hiigla tulitorn helki üle New-Yorgi sadama ja lahe saadab. See tore ehitus on New-Yorgi merimeeste-maja „N. Y. Seamens Church Institute“ — mille kuusteistkümmend korda pääle merimeeste-kodu, kiriku, kohakontori ja panga veel kõiksugu muude asutuste ja osakondadega täidetud, mis merimeeste hää käekäigu, lõbu ja ajaviite eest muretsema peab.

„Seamens Church Institute'i“, nagu seda asutust ingliskeeles nimetatakse, ajalugu ulatab tagasi 1833. aastani, kuid sel ajal ei olnud asutusel oma päävarju, ja alles 10 aastat hiljem — 1843 ehitati esimene merimeeste-maja New-Yorgi sadama ääre ühele ujuvale lodjale, mida ühe doki äärest teise vedada võidi.

Nüüd, E. L. Baylies'i ülevaatus, ja Dr. A. R. Mansfield'i aktiivse juhatuse all, omandab see asutus oma miljoni dollarilise ehituse 25 South-streetis, mis 13 korda maa pääle, ja 3 korda maa alla ulatab. Selle uhke ehituse nurgakivi pandi sel päeval, kui „Titanic“ põhja läks, ja selle õnnetuse mälestuseks säeti ehituse tipule tore „Titanic-Memorial“ — tulitorn — mille järele New-Yorgi sadamasse sissesõitvad laevad oma kursi võtavad.

See „Merimeeste-Instituut“ on nagu terve linn oma ette, sest tema katuse all võib iga merimees, kellel mingisugused laevapaberid ette näidata, õõmaja saada, vannis käia, habet ajada lasta, süüa, oma raha panka panna, oma riideid pressida lasta, uued osta kui ta soovib, lugeda, mängida damkat või malet, juua pehmeid jooke, arstiabi saada, omad asjad hoolella anda, teatri või kinoetendusi vaadata, kiriku minna, ja järgmisele laevale munsterdada.

Kui merimees, — ja sellega on ka laeva ohvitserid ja laevapoisid ühes arvatud, raha võib maksta, siis saab

Reis okeani tormis

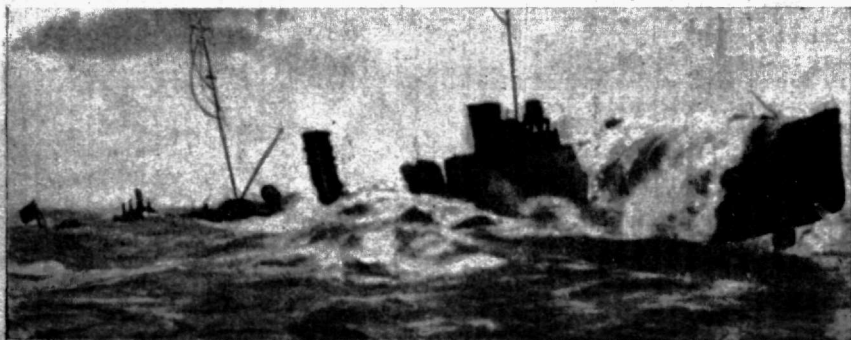
Maailma kõige suurem laev, endine Saksa „Vaterland“, sõites täiel kiirusel tormisel okeaanil. Laine kummub üle ta 12 meetri kõrguse pära

ta 35 senti eest omale erakambri puhta voodiga. Kui tal raha pole, siis antakse see talle hinnata, kui majas selle jaoks ruumi leidub, ja astutakse samme temale rutuliseks kohamuretsemiseks.

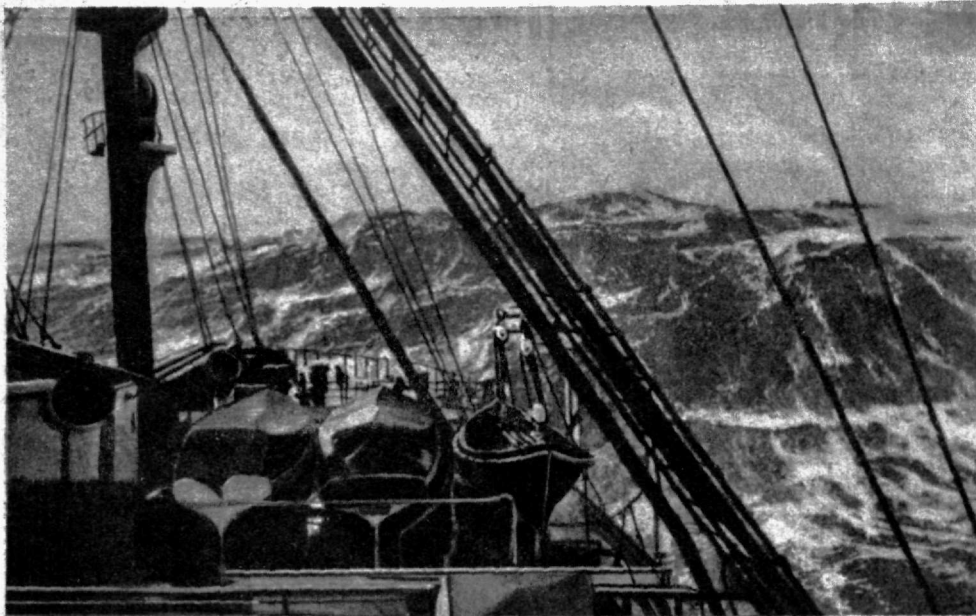
Statistilised andmed on kuivad ja vähetähendavad, kuid siin on mõned, millest lugeja selle asutuse tööst maailma merimeeste-väe hulgas, aimu võib saada: Instituut teatab, et 1922. aastal jooksul on õõmaja antud 295,812 merimehele (48,000 on ruumipuudusel välja pidand jääma); vannipileteid on välja antud 14,000; sööke on müüdnud 148,000 dollari eest; ligi miljon dollarit on merimeeste käest panka hoiule võetud.

Selle asutuse eesmärk on, nagu tema juhid ja ametnikud teatavad, „aidata merimehi iseennast aitama“. Teiste sõnadega: ta pakub merimeestele kodu, kus nende keha ja vaimu eest hoolt kantakse, kus nad päästekohta ja ülalust, komforti ja ühistõtamist, abi, kui nad seda tarvitavad, ja troosti leiavad.

Endistel aegadel astus merimees, kui ta laevalt palka oli saand, mõnda „Boarding-House'isse“, ja kui ta sinna vähemalt kahe nädala eest ette maksnud oli, pidi ta maal-olejatele seltsimeestele, „beachcomber'itele“, omad joogid tegema. Mõne päeva pärast oli ta rahast harilikult lage, ja siis elas ta võlgu, kus peremees iga klaasi õlle ja iga võileiva eest kahekordselt raamatusse kirjutas. Kui ta viimaks järgmise laeva juhtus saama, siis oli peremees esimene, kes tema „advance'ist“ — käsirahast — omad võlad maksta lasi. Ja mis koledad joomised ja kakelused neis

Torpedolaev tormis

Mägimaastik ookeanil

Hiigla laintemäed"pääle tormi ookeanil. „Mägimaastik“ laeva ees on lähenev hiigla laine.

Boarding-majades sündisid! Kui merimehel mitte sinist silma või mõnda suurt armi näo pääl ei olnud, oli tal koha saamine väga raske. Teda ei peetud merimeheks. Palju parema meelega võeti mõni kõrtsipõrandalt ära- koristatud ilma hammasteta olevus vastu, kes ehk Brani- gani toru-tünni juures oma viimase dollari ära oli joond.

Kuid nüüd võib igaüks merimeeste-maja avarates ruumides tuhandete merimeeste seas ümber liikuda, ilma et ta säääl ühtki sinist silma või vigaseks löödud nägu näeks, ja ükski miljonäär New-Yorgis ei maga puhtamas voodis, kui need merimehed, kes Instituuti õõmajale jäävad. Säääl on 435 era-magadisruumi ja umbes kümme ühisruumi, dõrmitõri, kus kõik voodid valgete linade ja padjapõõridega varustatud, mida iga päev vahetatakse.

Merimeeste-Instituudis on palju muid jaoskõnde, mis merimeeste igapäevast elu maal aitavad hõl- bustada ja lõbustada. Säääl on postkontor, kust iga päev tuhanded kirjad ja muud postisaadetused läbi käivad, ja millede aadressid maailma igas keeles kirjutatud, ja väga tihti päälegi valesti. Säääl on, nagu õeldud, kohakontor, mille kaudu iga aasta tuhanded mehed laevadele pääsevad. Säääl on „slop chest“, kus merelt tulev madrus ennast „maa-moodi“ pää- laest jalatallani parajate hinda- dega riidesse võib panna. Säääl on „kadund isikute büroo“, mille ülesandeks on kadund meri- meeste järele kuulata, ja nende omastele sellekohaseid sõnumeid saata. Asutusel on mootorlaev, mil- lega merimehi pühapäeviti lõbu- sõitudele viiakse, ja argipäiviti laevale ja laevalt maale sõiduta- takse. Säääl on raadiojaam, meri-

sõidu kool, kontsertsaal, teater ning elava-pildi näitus.

Kirikuõpetaja Rev. C. F. Green on alati kiire, oma nelja abilisega. Igapäev on mõnesugune jumalateenistus Merimeeste-maja kirikus, väljas dokkidel või isegi mõnel suuremal laeval. Pääle selle muud ametikõhused. Mõni- kord talitavad nad isegi laulatusi, kui mõni „tõrvane“ omale tüdruku leidnud on. Lääind aastal „splaiissis“ õp. Green viis paari kokku, (Spliced, lug.:splaisd: meri- meeste-keeli — kõie kokkujatkamine). Asutusel on ka oma surnuaed, mis tänavu aastal 46 hauaga suurenenud.

Ainult kümme aastat vana, kuid alatasa kasvav merirahvas leiab oma templi ruumid juba kitsaks jäänd olevat. Otsitakse uusi teid ja võimalusi, kuidas ehituse juures laiendusi ette võtta.

„Odamehe“ kirjastusel ilmub ammuoodatud ja vajaline, paremate asjatundjate kirjutatud üle- vaatlik teos meie vennasrahvast:

Soome — maa, rahvas ja kultuur

Toimetand Akadeemilised Hõimuklubid Tartus ja Helsingis

Sisu:

Eessõna
 prof. V. A. Koskenniemi: Soome loodus
 mag. A. Tammekann: Mõned Soome geograafilised andmed
 mag. J. Mägiste: Soome keelest
 prof. A. R. Cederberg: Soome ajaloo-
 prof. V. Voionmaa: Soome riigi- ja majanduselu-
 mag. A. Penttilä: Soome üldistest haridusoludest
 mag. T. Aro: Soomlastest spordis ja spordist Soomes
 prof. V. Tarkiainen: Soome kirjandusest
 mag. R. af Hällström: Soome näitekunstist ja teatrioludest
 H. Klemetti: Soome muusikaelust
 J. Ohquist: Soome kujutavaist kunstidest
 mag. H. Stenberg: Kauge-Karjala

Raamat tuleb suur umbes 200 lehekülge, sisaldab Soome kaardi ja u. 100 pilti

Vallatumad mesilased

Wilhelm Busch

(Järg)

Näe, luua võtab vana Greete
ja Jubi-Anton a'ab trompeeti.

Nüüd läevad üle kiriku;
krahh! — metsavaht neid laseb ju.

Ernst, Fritz ja Villem kisavad;
kuid linnud hoogu lisavad,

et üle maja lennata —
neid silmab korstnapühkija.

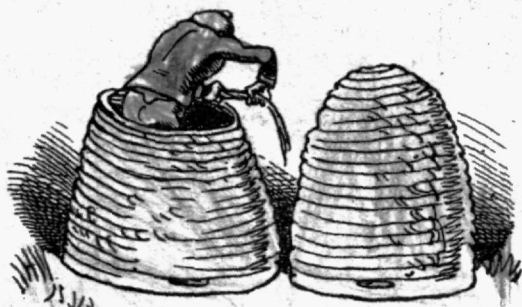
Nüüd lonkab Dralle sinna ka;
parv lennand hoopis minema. —

„Om häbi mul, et sedä näi“ —
Hans mõtleb — „naaber, Knörrje-väi!“

Viies päätükk

Jah, tõesti mõnda pahandust
võib tõusta meile mesipuu-
st; sest saadik norus käib Hans Dralle,
kui sülem kahju toonud talle. —
Kuid teisalt säherdune võte
võib teole äratada mõtte.

„Eks näeme!“ mõtleb kannataja
ning ehitab kaks vastset maja. —
„Hääd hommikut, mu naaber armas!“
ta poole hüüab Knörrje varmas.
„Nii kiire teil?! Kas tööst ei väsi?
Kuis käib te mesilaste käsi?“
„Neist inemisel muret pal’lu!“
„Ah, armas naaber, miks nii valju?
On päris lõbu, linnud väiksed,
kus iial lendamas neid näikse;
ja juba vanal ajal hallil
neid hinnatud on üsna kallilt.
Poeet Virgilgi, näiteks, neid
on pidand suuri sülemeid;

ja kui siis rooma leegionäärid,
kes midagi ei enam väärind,
ka tema juure lõpuks tulid —
ta päästjad mesilased olid!“
Röömsalt naerab Virgil, kes piiratud tarude ringist;
aga too habemik salk sõdureid põgeneb ju!
„Ei oless pereheimmist neil,“
Hans ütleb, „poleks häda meil!“

„Mu armas sõber, nõnda lugu,
et peret võtma peate sugu;
nii oleksite ühest puust
kaks saanud, rääkimata muust;
jah, tarvitage uut meetodi!“
„Adjee! Sii peris vastset moodi!“

Kuues päätükk

Eugeen, kes pärastlõuna ilus
on istund vaikse metsa vilus,

näeb: mesilasi lendab tüvest,
ja tal on häämeel sellest hüvest,
mis vanas õõnsas tüves peitub. —
Ahaa, sääal mesileiba leidub! —

Siis kähku üles ronib ja
õõnsasse ruumi laskub ta.

Nüüd ettevaatust, tasa! — Raps!
ja põhjas ongi maias laps.

Et mesileib on tüve süles,
ta seda teab ja ronib üles.

Ta äkki nagu surma suus,
ja jalad kinni mesipuus.

Ah, kuidas poissi ehmatas
see roniv karumühakas.

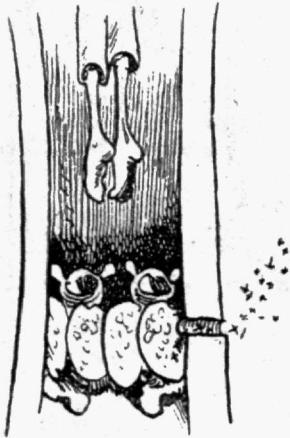
On kerkind püksisääre ääred,
et paljastuvad poisi sääred,
ja pääle tema õrna liha
kõik sülem valab oma viha. —
Üks tantsukaru, mesikäpp,
siis sinna tuleb, püsti näpp.

Uhuu! — nii kõlab õudne viis,
poiss haarab karu kinni siis.
Hirm läbistab ka julge karu,
ta hüppab tagasi kui maru.

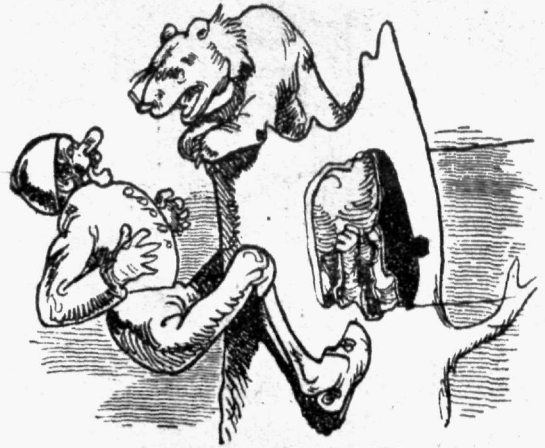
Viib kaasa poisi loom see paha,
kuid poisi saapad jäävad maha.

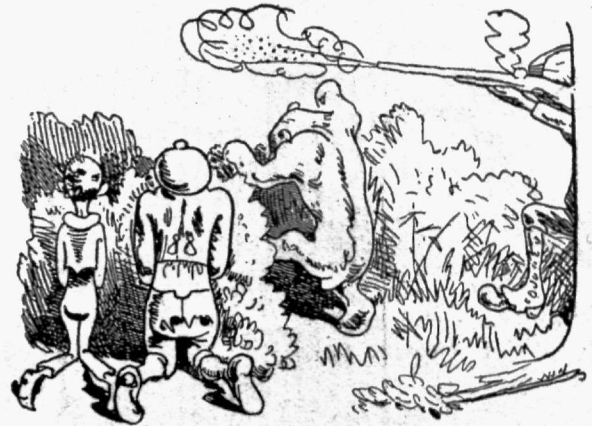
Hans Dralle sellal sinna saanud
ja enda puule upitanud.

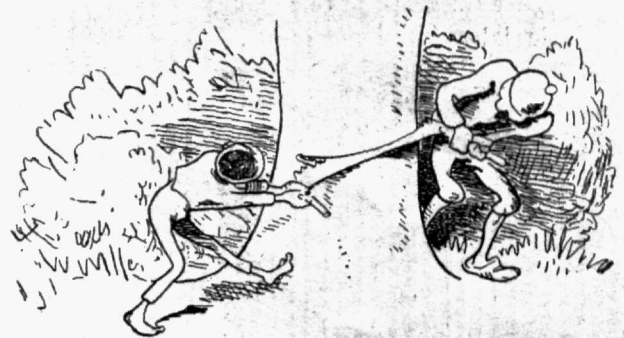
Habuh! — kuid Dralle ehmus sest —
just ronib karu õõnsusest.
Üksteisest kinni hoides alla
nad langevad kõik pilla-palla.

Kuid metsavaht härr' Stakelmann
sääb pika püssiga ju man.

Ta tõesti oleks karu taband,
kui loom ei oleks jooksnud vabalt.

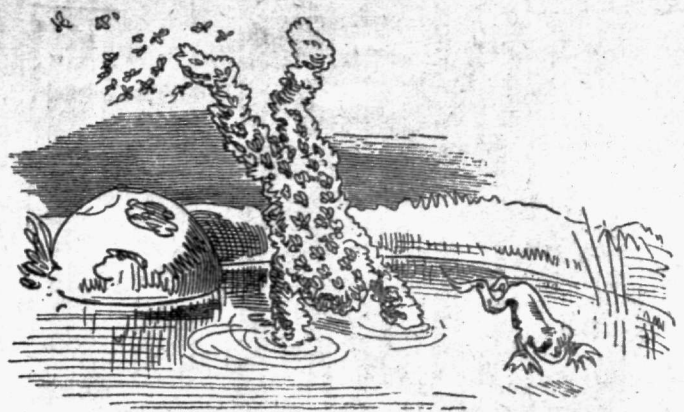
Ja sestap mehed üks-kaks-kolm
puud saagima, et tõuseb tolm.

Nad põrmugi ei mõtle järgi
ja saagivad ka saapavärgi.

Hans Dralle püüab mesilasi
ja usub, et on korras asi:
„Nüüd käen te mul, ei pääsegi!“
Surr-summ! nad läinud jällegi.

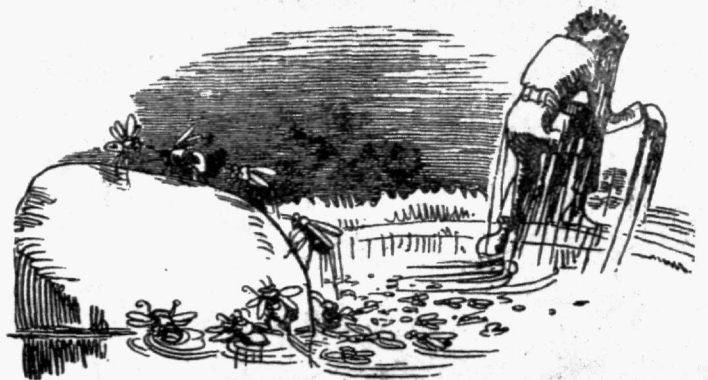
end heidab tiiki üle paa —
et tiik on ligi, see veel hää.

Seitsmes päätükk

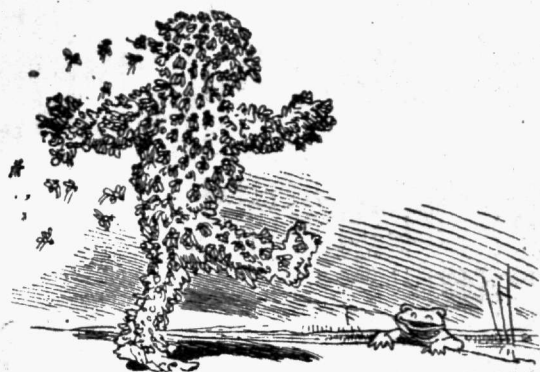
Eugeen, kelt mesi võtnud aru,
sel ajal leiab Dralle taru

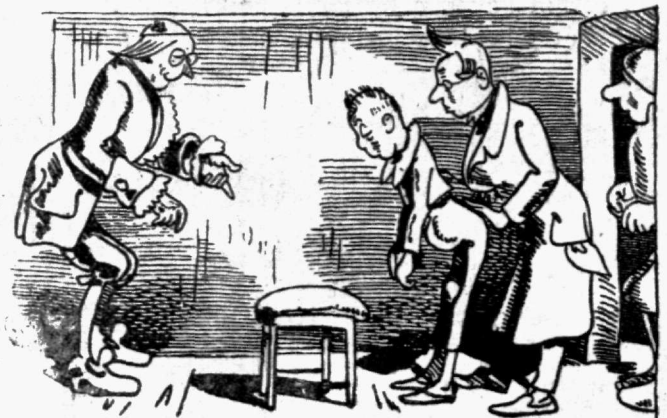
ja arutab sääil salakesi:
kui puhud suitsu, käes on mesi.

Näe! juba jälle väljas ta
ja ruttu koju liduma.

Oh, ilmub mesilaste parv;
ja katub imeline karv
Eugeeni pälaest tallani —
ta, vaatamata tagasi,

Hääl poisil paha haigus näha,
sest, doktor Siebel, aita vähe!

Wilhelm Busch'i

„Vallatumad mesilased“

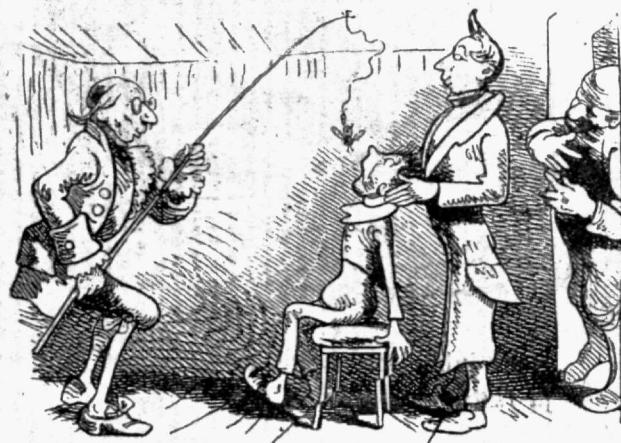
algas „Odamehes“ nr. 2 (16) 1924. — Tellida võib
„Odameest“ kõikidest postkontoritest.

Ja doktor Siebel katsub kõhtu :
 „Ma ütlen, siin ei ole rohtu!
 Poiss kannab kõhus ilget looma
 ja selle peame välja tooma ;

„Vaat, vaat! sääal on see elukas!“

siin kavalust on tarvis abiks,
 et selle looma kinni nabiks!“

Ja doktor konna vabastas.

Konn tiiki veereb nagu paun,
 tal konti mööda jahe saun.
 Ta raputab ja keerab end:
 „Kvaak! selle eest ma tänan, vend!“ —

(Järgneb)

Meie lugejetele

Tehnilistel põhjustel pidi käesolevast numbrist välja jääma paarikümne pildiga illustatud O. Freymuthi artikkel „Saaremaa kirikud“, mis pärast pidime viimasel minutil nri esimese osa tagavaramaterjaliga täitma.

O. Freymuthi „Saaremaa kirikud“ ilmub lähemas numbris.

*

Lähemal ajal ilmub „Odamehel“ „Tutankhameni number“, mis sisaldab artikleid Vanast-Egüptusest ja mitukümmend pilti.

*

Järgmises „Odamehe“ numbris avame iseseisva filmi osakonna iseseisvate artiklitega filmi üle, ülevaataliku kroonikaga ja rohkete piltidega.

Ülesande lahendus

„Od.“ nr. 3 (17) ilmund hobuhüppe-ülesandes on male-ruudustikku peidetud August Könningi luuletuse „Rannal“ kaks esimest värssi Fr. Tugläse toimetatud nädallehest „Odamees“ nr. 4, 1919 a., veerul 5:

„Vaata! Kaugel üksik puri liugleb üle mere pinna; tahab nagu jõuda sinna, kuhu päikse ketas suri...“

Vaata! Öhtu musti tiivu laotab juba merde linna, — lase mind nüüd ära minna üle muru, läbi tiivu...“

Toimetusele saadetud kirjandus

Oskar Luts: Kirjamapp följetonid. R. Kiviti ilustused 116+28 lhk. „Noor-Eesti“ kirjastus. Hind 125. —

Vastutav toimetaja ja väljaandja Carl Sarap. — Trükitud K.-Ü. „Postimehe“ trükikojas, Tartus
Järeltrükk ja piltide reprodutseerimine ilma „Odamehe“ loata keelatud

Õpetatud Eesti Seltsi väljaannete pääladu on „Odamehe“ rmkpl. Tartus

Pääle vanemate väljaannete soovitameme uuemaid:

Jahresbericht der estnischen Philologie. Band I (Jahr 1918). H. 100.—

Jahresbericht der estnischen Philologie und Geschichte. Band II (Jahr 1919). H. 200.—

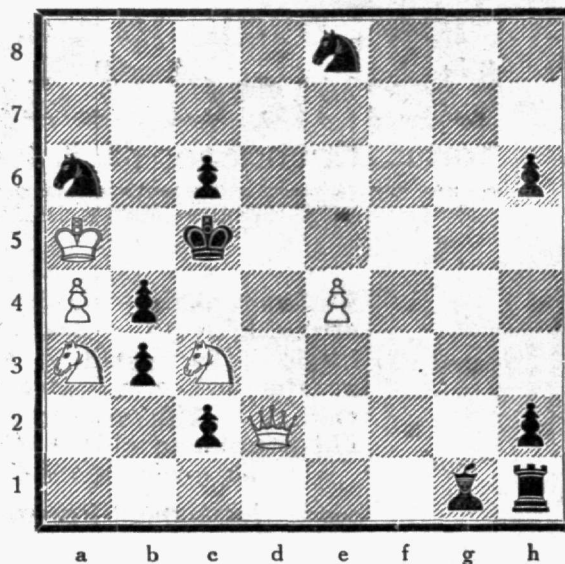
Sitzungsberichte d. Gelehrten Estnischen Gesellschaft 1921. H. 120.—

„Odamees“, Tartu, Promenaad 7-a. Tel 67

„Odamees“ on trükitud Türi Paberi- ja Puupapi-vabriku A./S. paberil
Tartu ladu — Küütri tän. 5, kõnetraat 4-77

Male

Ülesanne nr. 3
L. Löwenton Brailas

Valged: Ka5, Ld2, Ra3, c3, J: a4, e4 (6).
Mustad: Kc5, Vh1, Og1, Ra6, e8, J: b3, b4, c2, c6, h2, h6 (11).
Matt kahe käiguga.

Etüüd nr. 1. lahendus.

1. Ra2—c3
Kui 1. Ra2—b4, siis Kg4—h5 järgneva 2. . . . h7—h6.
1. . . . Kg4—h5
1. . . . Rc7—e6 pääle järgneb 2. Rc3—d5, Re6×g5 3. Rd5—f6 matt
2. Rc3—e4 Rc7—d5 (e8)
Kui 2. . . . f5×e4, siis 3. Kg2—h3 ja 4. g3—g4 matt. Kui
2. . . . Kh5—g4, siis 3. Re4—f6 matt.
3. Re4—f6+ Rd5 (e8) × f6
4. g3×f6 ja võidab.
Õige lahenduse saatis A. Jakobson (ka üles. nr. 1) Tartust.

Elegant
postpaberid
karpides,
kirjutuslauanõud
mustast klaasist, marmorist, niklist, vasest
suures väljavalikus
KARL UNGER
Jaani tän. 8 **TARTU** Telefon 5-57

Moe-, pudu- ja pesuäri Uennad Lepp

Tartus, Kaubahoov nr. 2, tel. 4-81

Alaliselt rikkalik valik: meester. ja naister. pesu, triik-särke, kraesid, manshette, kaelasidemeid, trakse, siidi-kaelashalle, sukki ja sokke, kindaid, koetud villaseid naister. jakke, meester. veste, laste kostüüme, shalle ja mütse. — Kõiksuguseid pitse, pesatse ja pesusakke. — Eht prantsuse villast lõnga — rohkeis värvides. — Täielik valik käsitööniite D M C. — Üihmararje

==== Igasugune korralik riiete auruga voltimine. ====

Jällemüüjatele hinnaalandus
Hinnad võistlemata odavad

PEEGLIVABRIK

H. TÖNISSON & K^o
AKTSIA SELTS / TARTUS
VALMISTAME KOIKSUGU PEEGLID
JA LIHVIME MÖÖBLI-KLAASI

K.-Ü. „Loodus“ on suurem eesti-
keelsete kooli-, õppe- kui ka tea-
dusliste-raamatute kirjastus Eestis.
Meie toodanguga lähemaks tut-
vunemiseks nõudke „Raamatute
tutvustaja nr. 5“. Hinnata välja-
anne. Saatekuludeks 10 marka
postmarkides saata.

K.-Ü. „LOODUS“

Raamatu- ja kirjutusmaterjalikauplus
Rüütli tän. nr. 9. — Ladu: Vana tän. nr. 1

„AJALOOLISE AJAKIRJA“ püütalitus on „ODAMEHE“
 rmkpl. Tartus, Promenaad 7-a / Tellimishind 1/1 aastas
 (4 nrt) 140 mk. Üksiknumber 40 mk.

P. Simmel, „Berl. Ill. Zeit.“

„Tohoo, inimene, ons need kõik Sinu pruudid?“
 „Lora, olen oma rahakapi lukusõna unustand!“

Koguge kapitaali

ja kindlustage endid mustapäevade vastu!
 Iga kokkuhoitud mark pange hoiule. —
 Hoiul kasvab raha ajajooksul mitmekordseks
 ja aitab majanduslikku elu tõsta.

Raha võtab hoiule

jooksvale arvele päeviti ja kuude viisi
 ning mitmesuguste tähtaegade pääle.
 Hoiusummade eest maksetakse
 ajakohaseid protsente.

Kolmas Tartu Laenu-Hoiu-Ühisus

Tartus, Suurturg nr. 8

Soovitame omast suurest väljavalikust:

Aknaklaasi / Ehitusnaelu / Uksehingi, -lukke, ja -käeraudu / Aknahingi, kremonisi, -haake, -nurga-
 raudu / Pliitised, nende uksi, praeahjusid, ahjuuksi ja -siibreid / Värnitsat, kriiti, värvi, -mulda

Tsink-
 Vask-
 Raud-
 Tsingitud
 Tinutatud
 Kuivatuse-

} plekki

Vasktorusid, -latte

Teras-
 Raud-
 Vask- } traati

Kivilõhkumise
 Sepa-

Kalaga
 (Rootsi)

Igasuguseid puure

Päitse-
 Looma-
 Trengi-
 Kõietamise

} haamreid

} peitlid
 hõõviraudu
 saage

} kette

Traatvõrke
 Kivipuuriterasid
 Labidaid

Maa kaevamise } harke
 Sõnniku

Aiarehasid
 Kärneri nuge ja -käärisid

Schmürigel } käiasid
 Gotlandi

Masina rihmu, rihmarattaid / Tinaploome, inglüstina / Piima trantsportkannusid / Priimuseid
 Kardina-stangesid vasest / Reformvoodid, reformvoodi põhjasid, matratsid / Mööblivedrusid,
 mereheina / Laua- ja detsimaalkaalusid, kaalupomme / Email ja igasugu majapidamise kaupa

Hinnad kaubaväärtusele vastavad

K.-m. V. Hanson & V. Kaljot

Tartus, Aleksandri tänav nr. 1

Telefon nr. 4-16

Telefon nr. 4-16

Raamatukogudele

soovitab „Odamees“ paremat kirjandust:

Algupärane ilukirjandus

- H. Adamson: **Mulgimaa**. Kirjanduslikkude ajakirjade läbi tuntud luuletaja ainus luuletuskogu. Hind 30. — ja 15. —
- A. Alle: **Carmina barbara** (Habemikud laulud). Luuletuskogu. Hind 75. —
- A. Alle: **Üksinduse saartele**. Luuletuskogu. Hind 100. —
- A. Gailit: **Klounid ja faunid**. Fõljetoone kogu. Sisaldab rohkesti pilte, karikatuure ja kirjanikkude käekirjanäiteid. Ainus sarjanäe raamat eesti kirjanduses. H. 180. — ja 120. —
- A. Kallas: **Kui pisarad kõnelevad**. Religioos-filosoofiline teos. Parema raamat sellelaadilises eesti kirjanduses. H. 100. —
- A. Kivikas (M. Karus): **Sookaelad**. Külajutud. Noorema põlve anderikkama kirjaniku esimene ja rohkesti kiitvat arvustust teenind teos. H. 40. —
- A. Kivikas: **Jüripäev**. Romaan külalust, meie lähemast minevikust. Autori suurem teos. H. 250. —
- A. Kivikas: **Ristimine tulega**. Romaan meie vabadussõjast. H. 200. —
- A. Kivikas: **Verimust**. Novellid meie vabadussõjast. H. 150. — ja 100. —
- A. Kivikas: **Verine vääts**. Novell. H. 50. —
- O. Luts: **Harald tegutseb**. H. 65. —
- M. Metsanurt: **Epp**. Novell. H. 40. —
- G. Rappo: **Uks lahti!** Komöödia. H. 40. —
- K. Rumor (Ast): **Tuled sügisöös**. Novellikogu. H. 75. —
- J. Semper: **Jäljed liival**. H. 50. —
- J. Semper: **Pierrot**. H. 50. — ja 40. — „Jäljed liival“ ja „Pierrot“ on autori paremad luuletuskogud.
- A. Tassa: **Nõiasõrmus**. Fantastiliste novellide kogu. H. 75. —
- F. Tuglas: **Maailma lõpus**. Novell. H. 100. — Aroustajalt Tuglase paremaks teoseks nimetatud.
- F. Tuglas: **Jumala saar**. Novell. H. 75. —
- M. Under: **Eelõitseng**. Luuletuskogu. H. 75. —
- H. Visnapuu: **Amores**. Armastuslaulud. H. 50. —
- H. Visnapuu: **Jumalaga, Ene!** Luuletuskogu. H. 75. —
- H. Visnapuu: **Talhari**. Luuletuskogu. H. 100. —

Tõlkeilukirjandus

- C. Doyle: **Prof. Baumgarten**. Naljajutt. H. 15. —
- N. Jeveinow: **Lõbus surm**. Näidend. H. 100. — ja 75. —
- A. Lichtenberger: **Mu väike Trott**. Romaan. H. 75. —
- J. London: **Juhtumised inimesesõdjate saarel I—III**. Romaan. H. kokku 75. —
- J. London: **Kahe nädala mees**. Novell. H. 20. —
- M. Read: **Valge kinnas**. Romaan. H. 75. —
- J. H. Rosny: **Kolesuur koobasmaa**. Fantastiline novell. H. 35. —
- O. Wilde: **Käntervilli tont**. Öudusejutt. H. 30. —
- O. Wilde: **Salome**. Draama. H. 60. —

Loodusteadus

- H. Bekker ja A. Audova: **Andmed Pühajärve uurimisest**. Suur teos rohkete ilustustega, tabelitega ja mitmevärvil. kaartidega. Ainus sellelaadiline teos eesti kirjanduses. H. 160. —
- H. Bekker: **Paeseina profiil Martsal**. H. 15. —
- A. Audova: **Järve taimed**. Piltidega. H. 30. —
- M. Univer: **Bioloogia**. H. 75. —

Lastekirjandus

- J. Kuulberg: **Laste sõber**. Mitmevärviliste kivitruki piltidega. H. 120. —
- A. Kivikas: **Nõuanõja**. Muinasjutt piltidega. H. 60. —
- A. Kivikas: **Lumimemm**. Muinasjutt piltidega. H. 60. —
- K. A. Hindrey: **Loomade mäss**. H. 75. —
- Kullaketrajad**. Muinasjutt piltidega. H. 75. —
- Kuida seitse rätseppa Türgi sõtta läks**. Muinasjutt piltidega. H. 15. —
- Põhjakaru**. H. 10. —
- Sõnakuulmata Zeppelin**. H. 12. —

Kirjandus. Kunst. Keel

- F. Tuglas: **A. H. Tammsaare**. Essee. H. 75. —
- F. Tuglas: **Arthur Valdes**. Essee. H. 75. —
- F. Tuglas: **Henrik Jbsen**. Essee. H. 50. — ja 30. —
- F. Tuglas: **William Shakespeare**. H. 75. — ja 60. —
- F. Tuglas: **Eesti uue ilukirjandus**. H. 75. — ja 60. —
- R. Griwing ja P. Ilves: **Kirikumuusika**. H. 100. —
- J. Aavik: **Muusikalised kirjad**. H. 75. —
- P. Grünfeldt: **Mälestused Juhan Liivist**. H. 40. — ja 30. —
- N. Kulbin: **Kubism**. H. 30. —
- E. Meumann: **Esteetika**. H. 160. —
- J. Semper: **Näokatted**. Artiklite kogu kirjanduse ja kunsti üle. H. 150. — ja 125. —
- O. Loooris: **Eesti keele grammatika**. Eesti õigekeelsuse käsiraamat. H. 250. —
- A. Kivikas: **Maha lüüriline shokolaad**. H. 20. —
- „Veljesto“: **Mõtteid valmiast intelligentist**. Koguteos. H. 250. —

Eesti ajalugu

- H. Kruus: **Saksa okupatsioon Eestis**. H. 150. —
- H. Kruus: **Jaan Tõnisson**. H. 90. —
- A. Vaga: **Viru väerind vabadussõjas**. H. 160. —
- R. Kangropool: **Balti saksluse viimised vägimehed**. H. 65. —
- A. Kruusberg: **A. Grenzsteini võitlus Jaan Tõnissoniga**. H. 75. —
- A. Kruusberg: **Venestamise tulekul**. H. 60. —
- A. Kruusberg: **Revisjoni tulekul**. H. 75. —
- R. Roht: **Julius Kuperjanovi elulugu**. H. 20. —

Koguteosed

- Siuru II**. Album. H. 150. —
- Siuru III**. Album. H. 150. —
- Looming**. Album. H. 100. —
- Mõtteid valmiast intelligentist**. Koguteos meie rahvuskultuuriliste küsimuste üle. H. 250. —
- Ilo I—XII**. H. 735. —
- Odamees**. Toim. F. Tuglas. H. 50. —
- Odamees**. Toim. A. Alle. H. 50. —
- Odamees**. Nr. Nr. 1—10 à 40. —

Mitmesugust

- Kirjanikkude palgaküsimus**. H. 20. —
- Koolimajade põhikavandid**. H. 100. —
- Taimenärvide õpetus**. H. 30. —

EESTI PANK

OSAKONNAD KÕIGIS MAAKONNA LINNADES

Arvete seis 31. märtsil 1924

AKTIVA

Kassa:	540.160,200,—	
a) pangatähed		849.126.473,50
b) riigikassatäh., vahetusraha jne.	308.966.273,50	
Väärtpaberid		74.718,758,—
Kulla arve väljamaal		369.070.111,—
Välisvaluuta		39.921.869,—
Laenuid välisvaluutas		346.194.458,50
Diskondeeritud vekslid		1.667.150.172,—
Konto-korrennt arved		2.697.105.713,50
Akkreditiivide ja garantiide laenuid		884.211.110,—
Väljamaa korresp. „Nostro“		198.362.385,50
Korrespondendid „Nostro“		3.679.009,—
Korresp. välisvaluuta „Loro“		262.743.974,50
Korrespondid „Loro“		5.532.151,50
Osakonnad		47.243.142,50
Mitmesugused arved		133.769.761,24
		<u>7.578.829.089,74</u>
Väärtused depooos		718.127.045,82
Inkasso dokumendid		303.744.213,—

PASSIVA

Põhikapitaal	250.000.000,—
Tagavarakapitaal	72.283.136,—
Amortisatsioon kapitaal	2.666.787,50
Pangatähed	2.250.000.000,—
Riigikassa	2.042.015.360,—
Hoiusummad	1.468.429.660,50
Väljamaa korresp. „Nostro“	31.479.625,50
Korresp. välisvaluuta „Loro“	72.426.725,—
Korrespondendid „Loro“	11.313.878,—
Akkreditiivid ja garantiid	892.164.181,—
Osakonnad	69.576.744,—
Mitmesugused arved	178.369.078,50
1923. aasta puhaskasu	238.103.913,74
	<u>7.578.829.089,74</u>

JUHATUS

PANK TOIMETAB KÕIKI PANGAOPERATSIIONE KODU- JA VÄLJAMAAL

W. Pohlak & Ko
trükikoda

Trükikoda töötab viimase aja nõuetele vastavalt ehitatud masinate ja moodsamate kirjade ning ilustuste abil. Tehtakse kiirelt, maitserikkalt ja odavalt

kõik trükitööd

eraisikutele, ametiasutustele, kaubandus- ning tööstusettevõtetele. Eriala: Aja- kirjad, raamatud ja peenemaitselised mitmewärvilised kunsttrükitööd.

Kõnetraat 131

Wõrus, Jüri tän. 21